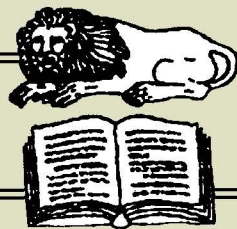
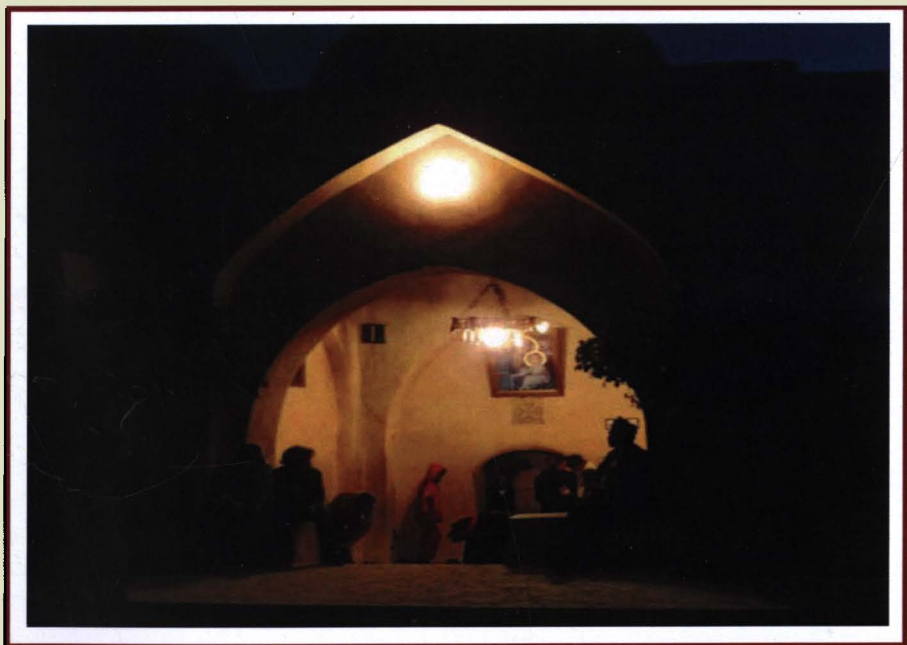

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

98. szám

Karácsony

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat
Budapest, 2014

Várákozás...	címlap
Legyetek éberek! (T.B.)	1
Jézus születése és gyermekkora (Székely János)	3
Keresztes hadjáratok, 2. rész (T.B.)	17
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 88. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	23
A „Háromkirályok” – Mt 2,1-12 (Szaszovszky József)	35
A Katolikus Bibliaszövetség konferenciája (Kocsis Imre)	41
A Szentírás az Egyház anyanyelve (Martos L.Balázs)	43
Társulatunk életéből	45
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Kocsis Imre, +Székely István,
Tarjányi Béla, Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Legyetek éberek!

Amikor Jézus a kapuórról szól az éberségről szól példabeszédében (Mk 13,33-37), eszembe jut, hogy mi lett volna akkor, ha a ház ura megérkezik, a kapuőr álmosan kinéz a sötétbe, de nem ismeri fel, erre vesz egy husángot, és elzavarja.

Tulajdonképp ezt tesszük mi sokszor Jézussal. Mert Jézus nagyon sokszor érkezik hozzánk, és nem csak Karácsonykor, ami a szeretet, a melegség, a Kisdéd Jézus ünnepe. Minden találkozásban Jézus érkezik hozzánk. A barátainkkal, családtagjainkkal, munkatársainkkal való találkozásaink során nap, mint nap. Valójában az ő szeretetükben Jézus szeretete árad felénk. S az ő szükségükben Jézus kéri a mi segítségünket. Hiszen Jézus megmondta: „amit egynek tesztek a legkisebbek közül, nekem teszitek” (Mt 25,40).

Szépen példázza ezt az a legenda, amit Szent Kristóffal kapcsolatban jegyeztek fel, aki remeteként egy sebes folyású folyó mentén élt. A járókelők, akik át akartak kelni a folyón, és féltek a víztől, az ő segítségét kérték. Ő pedig a vállára kapta őket, és átgázolt velük a vízen. Majd egy alkalommal, egy kicsi gyermek érkezett, és át akart kelni a folyón. Szent Kristóf fölvette a vállára, elindult vele a habokban. Eközben a gyermeket egyre nehezebbnek, súlyosabbnak érezte. Szent Kristóf már majdnem összeroskadt a teher alatt. Amikor átértek a túlsó partra, megkérdezte a gyermeket: „Hát ki vagy te, gyermekem?” És a kisgyermek így válaszolt: „Hát nem veszed észre, hogy a Mindenség Urát viszed a válladon?”

Minden embertársunkban Jézus közelít felénk. Kéri a mi szeretetünket, várja jószágunk jeleit. Így van ez barátainkkal, s mindenkivel, akivel életünk során találkozunk: a rászorulókkal, a bűnösökkel, a kiszolgáltatottakkal. S azokkal is, akik megbántanak bennünket.

Sok esetben könnyű a szeretetet viszonzni. Valójában ez is a feladata a keresztyén embernek. Még több esetben azonban nehéz szeretni. Nehéz, mert ha valaki megbánt, az nagyon tud fájni. Azt hisszük, hogy a Gonosz küldötte, és védekezünk, vagy menekülünk. Uram bocsá', visszaütünk.

S nem vesszük észre, hogy azért bánt meg bennünket embertársunk, mert valamiféle sebet hordoz a lelkében. Jézus segít nekünk gyógyítani ezeket a sebeket, a mi türelmünket, szeretetünket felhasználva. Máskor Jézus megosztja velünk keresztjét. Amikor valamiféle betegség, csapás, baj ér bennünket; haláleset, nyomorúság, szerencsétlenség. Abban is fel kell ismernünk Jézus irántunk való bizalmát.

Jézus bízik bennünk, hogy a nehézségek közepette is megmaradunk az Ő szeretete útján, s ilyen körülmények között is tudjuk szeretni, szolgálni embertársainkat. Jézusnak ez a végtelen bizalma, kegyelme tart meg minket, akár szenvedés ér bennünket, akár megbántás. Pál apostol is tudatosította ezt. Ő írta: „kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus keresztjéből” (Kol 1,23). Így kell felfognunk életünk szenvedéseit. De még kísértéseinket is. Jézus bízik bennünk! Hiszen azért engedi meg, mert bízik abban, hogy helyt fogunk állni, és megerősödünk a kísértések leküzdése által.

Igen, Jézus számtalan módon közelít hozzánk. A kérdés csupán az, hogy felismerjük-e az Ő közeledését? Mátyás királyról maradtak fenn olyan történetek, hogy álrühában járta az országot. Sok főúri udvarba elment. Volt, ahol szeretettel fogadták, de volt, ahol deresre húzták, megverték, vagy egész nap keserves munkára fogták. Így jár közöttünk Jézus is, embertársaink személyében. A szenvedőkben, a jó barátokban, a családtagokban, minden emberben, akivel életünk során találkozunk.

Ezekre a találkozásokra kell figyelniünk, ezekre a mindennapos találkozásokra. Nem csak a Karácsonyra, nem csak a kiemelt ünnepekre, hanem minden olyan alkalomra, amikor Jézus valakinek a személyében, annak szeretetével megajándékoz minket. Vagy embertársunk okozta szenvedéssel, megbántással próbára tesz bennünket, s azt várja tőlünk, hogy mi szeretettel válaszoljunk.

Krisztus Király vasárnapján hallottuk az evangéliumban, hogy az ítélet mércéje az, hogy mit tettünk embertársainkkal. Szó szerint ki is mondta: „amit egynek tesztek a legkisebbek közül, nekem teszitek.” Ezért kell „virrasztanunk”, azaz, nyitott szemmel járnunk a világban, és fogadnunk életünk minden lehetőségét, minden találkozást. Mindig gondolnunk kell arra, hogy ez egy lehetőség, hogy viszonzzuk Jézusnak irántunk tanúsított végtelen szeretetét. (T.B.)

Székely János

A hit kapuja – Újszövetség Jézus születése és gyermekkora

Kindelmann Győző: *Püspök atya, miután a napkeleti bölcsek eltávoztak Betlehemből, a Szent Család angyali útmutatás alapján Egyiptomba menekült Heródes haragja elől. Ennek a történetét részletesen olvashatjuk Máté evangéliumában. Ennek nyomán, vagy ezt hallva, azonban fölmerül bennem a kérdés, hogy miért kellett ilyen messzire távozniuk? Hiszen, hogyha mondjuk hazatérnek Názáretbe, Heródes valószínűleg ott sem találhatott volna rájuk, az akkori viszonyok között. Megnéztem Egyiptom térképét, egy aktuális, erről szóló könyvben, hogy lássam, hogy a hagyomány szerint merre ment, merre járt a Szent család az útja során, és kicsit meglepve tapasztaltam, hogy – némi túlzással élve – ők szinte az egész Nílus völgyet bejárták az Izraelből való távollétük során, mintha állandó menekülésben lettek volna. Ezért az lenne a kételkedő kérdésem, hogy valóban mennyire igazolható egyfelől a hagyomány által jelzett útvonaluk, másfelől pedig bizonyítható-e hitelt érdemlően, hogy valóban jártak Egyiptomban, és hogyha igen, akkor mennyi ideig tartózkodtak ott?*

Székely János: Ez a fölvetett kérdés eléggé bonyolult és sokrétű. Az egyik oka a nehézségnek az, hogy az egyiptomi tartózkodást csak Máté evangéliuma említi meg, Szent Lukácsnál azt olvassuk, hogy Jézust bemutatták a templomban, és ezután pedig visszatértek városukba, Názáretbe. Lukács tehát nem említi meg ezt a hosszas kitérőt Egyiptomban.

K.Gy.: *Sőt – bocsánat, hogy így közbevágok, ha már ez a téma így sorra került –, ha jól emlékszem Máté még úgy egészíti ki ennek a történetnek a végét, hogy Heródes halála után nem Betlehembe mentek vissza Egyiptomból, hanem elmentek, és letelepedtek Názáretben. Ez mintha azt sejtetné, hogy ott korábban még nem éltek.*

Sz.J.: Ennek a háttérében az állhat, hogy József, mint Dávid házából való ember, a népszámlálásra azért ment Betlehembe, mert talán valamiféle birtoka, rokonsága, földje volt ott, és azt kellett ott helyben összeírni. Lehetséges az is, hogy Betlehemben is volt nekik valamilyen kötődésük, esetleg lakásuk, és ilyen értelemben ez egy valódi átköltözés lehetett. Mindenesetre az tény, hogy a két gyermekésgtörténet ebben a vonatkozásban gyökeresen eltér egymástól, és így a két leírást nem is könnyű összeegyeztetni.

Ráadásul Szent Máténál azt látjuk, hogy ő nagyon erősen hangsúlyozza a Jézus és Mózes között fennálló párhuzamot. A gyermekgyilkosság is ilyen motívum: Mózes születése kapcsán is olvashatunk arról, hogy a zsidó fiúgyermekeket a folyóba kell dobni, egy fiúgyermeket azonban megment az Úristen, nevezetesen Mózeset. Jézus születése után is megölik a betlehemi fiúgyermekeket, Jézus pedig megmenekül.

Ugyanilyen párhuzam az is, hogy Mózes Egyiptomból származik, és Jézus, az új szabadító, szintén Egyiptomból érkezik. A Máté-féle gyermekésgtörténetnek van is egy olyan mondata, amely teljesen, betű szerint Mózes történetéből való: „meghaltak már, akik a gyermek életére törtek.” Az Úristen Mózesnek is megjelenik Midián pusztájában, és felszólítja őt: „meghaltak már, akik az életedre törtek, menj vissza, hogy kiszabadítsd a népet.” Mindez tudatos párhuzamépítés, illetőleg a párhuzamok bemutatása.

Ennek kapcsán ismét fölmerül a kérdés, hogy mennyiben történeti ez a hagyomány. Nézzük először a gyermekgyilkosság hagyományát. Szóltunk már erről röviden, de talán érdemes itt újból rámutatni, hogy Nagy Heródesnek jellemébe teljesen beleillik egy ilyen mézszárlás. Idézzük csak föl néhány gonosztettét ennek az uralkodónak. Uralkodása kezdetén mindjárt megölte az egyik fiát, Arisztobuloszt, aki főpap akart lenni, mert anyja révén a régi főpapi családból származott. Tudjuk, hogy Heródes nem is volt zsidó származású, így a fia – származása révén – nagyon nagy tekintéllyel bírt, és ellenkirályként léphetett volna fel. Heródes megengedte, hogy Arisztobuloszt főpappá szenteljék, de ezt követően befojtatta egy fürdőmedencébe. Uralkodása során megölte a nagybátyját, megölte az öreg Hasmonius II. Hirkánoszt, mielőtt még Rómába ment volna, hogy a

császártól a királyi címet megkapja. A legkedvesebb feleségét, Mariannét is kivégeztette, ugyanígy az anyósát, a sógorát, nem sokkal később pedig két további fiát, és velük 300 özseesküvőnek kikiáltott embert.

Amikor elterjedt a híre, hogy meghalt, két rabbi fölment, és leszedte a római sasokat a jeruzsálemi templom kapujáról. Heródes azonban nem halt meg, hanem elfogatta ezt a két rabbit, és élve elégettette. Öt nappal a halála előtt végeztette ki egy további fiát, Antipatert. A halála előtt pedig kiadta a parancsot, hogy amikor ő meghal, a zsidóság előkelőinek a gyermekeit öljék meg, nehogy újjongjon a város az ő halálán. Augusztusz császár nem véletlenül mondta, hogy inkább lenne Heródesnek a disznója, mint a fia.

Heródes tehát rendkívül kegyetlen uralkodó volt. Egy Jézus korabeli írás, melynek címe: „Jézus mennybe vétele”, ezt írja: „Heródes vakmerő és Istentelen ember volt. Ölte az öregeket és a gyermekeket. Olyan vérengzés történt az ő nevében, mint amilyen Egyiptom földjén történt.”. Így tehát a betlehemi gyermekgyilkosság teljesen beleillik Heródes jellemébe. Még akkor is, ha erről konkrétan csak az evangélium ad számunkra híradást. Az is lehet, hogy az említett irat éppen erre céloz, a betlehemi gyermekeknek a megölésére. A Szent Családnak tehát mindenképpen volt mitől félni.

Azt is fontos tudnunk, hogy ekkoriban Galilea is Heródes fennhatósága alá tartozik. Jézus az időszámítás előtti 5-7. évben született, és K.e. 4-ig, Heródes haláláig Galileában is ő uralkodik. Halála után felosztják királyságának területét, és Galileát megörökli az egyik fia, Arkelaosz, aki szintén nagyon kegyetlen uralkodó. Ő Krisztus előtt 4-től Krisztus után 6-ig uralkodik, majd K.u. 6-ban Júdea és Szamaria kormányzását a római helytartó veszi át. Ekkor kerül Galilea Heródes egy másik fiának, Heródes Antipásznak a fennhatósága alá, ez is segíti a Szent Családot abban, hogy ezen a békésebb helyen, Názáretben, Galileában telepedjenek le.

Egyiptom ősi idők óta gyakori menedékhelye volt a zsidóknak. Az Ószövetségben olvashatunk például arról, hogy Jerobeám király, aki Salamon egyik ellenlábasa volt, és a szegényeket és az északi törzseket próbálta védeni, Egyiptomba menekül. Jeremiás idejében szintén sokan mentek Egyiptomba. Később, Krisztus korában a

szikáriusok kerestek menedéket Egyiptomban, azok, akik Róma ellen folytattak harcot. Jézus idejében körülbelül egymillió zsidó élt Egyiptomban, ebből Alexandriában laktak kétszázezren.

Egyiptom tehát egy nagyon jól bejárattott és aránylag könnyen megvalósítható menekülési célpont volt. A zsidóknak volt külön temploma is Egyiptomban, ezt talán kevesek előtt ismert. Kr.e. 160-ban egy Oniás nevű főpap a Heliopolisz melletti kicsi településen, Leontopoliszban épített egy zsidó templomot. Ez bizony vitát is okozott, a jeruzsálemiek nehezményezték a dolgot, de végül is jelentős szakadáshoz nem vezetett. Itt is, és máshol sokfelé éltek zsidók Egyiptomban. Nyilván erre vezethető vissza, hogy Egyiptomban sok helyi hagyomány fönmaradt arról, hogy a Szent Család merre járt. Ezek közül hadd idézzek föl néhányat.

Itt, az említett Heliopolisz mellett van egy kicsi falu, a neve Materrie. Egy olyan fügefafa látható itt, amely alatt a hagyomány szerint lepihent a Szent Család. Ennek kapcsán egy forrás is fakadt a fa mellett, és mind a mai napig megvan a forrás is, a fügefafa is. Nyilvánvaló, hogy a fa nem Krisztus korabeli, de igen-igen öreg már. Később egy kis kápolna is épült a fa ill. a forrás mellett. Az egyiptomi Kopt Egyház a Szent Család látogatásának emlékét, illetőleg a kápolna felszentelésének napját mind a mai napig megünnepli.

Kairóban számon tartanak egy olyan helyet, amely a hagyomány szerint a Szent Családnak az ottani lakása volt. Hogy ezeknek a hagyományoknak van valami alapja, azaz hogy Jézus családja valóban járt Egyiptomban, azt még két írott forrás is megerősíti. A zsidóság nagy hagyománygyűjteményében, a Talmudban fönmaradt több olyan mondás, amely szerint Jézus Egyiptomban tanulta a `varázslást`. Ez olyan negatív hagyomány Jézussal kapcsolatban, amely az ő csodáit varázslásnak tartja – de ezt érdekes módon az egyiptomi tartózkodással kötik össze. Egy Kelszosz nevű ókori bölcse ill. tanító, aki keresztények ellen írt műveket, azt állította, hogy Jézus Egyiptomban volt ifjú korában, és ott napszámosként dolgozott. Ez nagyon meglepő hagyomány, de éppen azért, mert nem lehet levezetni sem keresztény gyökerekből, sem az ő keresztényellenes ideológiájából, ez a híradás sokak szerint hiteles hagyománytöredék lehet, ami szintén azt igazolja, hogy Jézus ifjúkorának néhány évét ott, Egyiptom-

ban töltötte. Elmondhatjuk tehát: sok jel arra mutat, hogy van történelmi alapja elsősorban magának a gyermekgyilkosságnak, másrészt az Egyiptomba való menekülésnek is.

K.Gy.: *Itt említetted Kelszoszt, az egyik forrásként. Az Újszövetség szerint azonban, semmi konkrétumot nem tudunk Jézus egyiptomi tartózkodásától, egészen 12 éves koráig, hogy mit csinált, hogyan élt, mit tett? Ekkor is csak egy rövid szakasz kerül elénk az evangéliumban, amikor is a szüleivel Jeruzsálembe megy a Húsvéti ünnepekre. Ugyanakkor az ún. Apokrif evangéliumok számos eseményről emlékeznek meg, amelyek a gyermek Jézusnak az életéről szólnak. Bár ezeket az írásokat nem tekintjük hiteleseknek, mégis megkérdezem, hogy vannak-e ezekben olyan események, amelyek talán mégis bele illenek a Jézusról alkotott képbe, vagy akár meg is történhettek?*

Az Apokrif evangéliumok közül a legfontosabb a Tamás evangélium, amely Egyiptomban keletkezett, II. század elején. Ez az evangélium főleg Jézus mondásait tartalmazza, eseményeket alig-alig, és ilyen értelemben Jézus gyermekségéről sem tartalmaz jelentős hagyományt. Vannak azonban benne olyan mondások, amelyeknek történeti magja van, és amelyek a Jézus-kutatás szempontjából fontosak. Jézus gyermekségéről a legfontosabb forrásunk a Jakab ősevangélium, amely Krisztus után 200 körül íródott, de ennél régebbi hagyományokat tartalmaz. Ez az Ősevangélium jegyezte fel a Szűzanya szüleinek a nevét, innen ismerjük Joachim és Anna. Beszél arról, hogy Joachim a pusztában sírt, mivel nem született gyermekük. Egyszerre megjelenik neki egy angyal, és megjövendöli a Szűzanyának a születését.

Itt olvashatunk arról is, hogy a Szűzanya a jeruzsálemi templomba került, és kiválasztják arra, hogy a templom függönyét szője. Egyszer azután a főpap, Zakariás odahívhatja az özvegy férfiakat, mind-egyiknek adnak egy botot, egy száraz vesszőt, és ilyen módon próbálják kiválasztani azt a férfit, akire a Szűzanyát rábízják. József az utolsó ezek közül, az ő vesszőjére rászáll egy galamb, pontosabban az ő vesszőjéből előjön egy galamb, és rászáll József fejére. Innen tudja Zakariás, hogy ő az a férfi, akire a Szűzanyát bízni kell. Az Ős-

evangélium szerint József idős ember, akinek egy előző házasságából voltak már gyermekei. A leírás ilyen módon magyarázza a káni evangélium azon híradását, hogy Jézusnak voltak „testvérei”.

Nagyon érdekes részlete ennek az Ósevangéliumnak az Angyali Üdvözlés elbeszélése. Eszerint a Szűzanya vizet meríteni megy a forráshoz, és ott hallja meg először az angyal hangját. Nagyon megijed, hazamegy, és

folytatja megkezdett szövegét. Ekkor újra megjelenik neki az angyal, és mondja: „Ne félj Mária, kegyelmet találtál Istennél.”. Az itt megőrzött hagyomány azért is érdekes, mert nagyon ősi, és egybeesik azzal a ténnyel, hogy Názáretben mind a

mi napig látható egy forrás, amely a „Mária kútja” nevet viseli – ez a forrás itt volt már a Szűzanya idejében is. Nagyon elképzelhető tehát, hogy a jelenés ténylegesen itt, ennél a kútnál kezdődött.

A továbbiakban arról értesülünk az Ósevangéliumból, hogy a Szűzanya ekkor 16 éves volt. Leírja Jézus születésének a körülményeit: Jézus egy barlangban születik meg, József pedig bábaasszonyt keres. Ez fontos részlete az Ósevangélium leírásának, mert a bábaasszony a szülés után bizonyítja a Szűzanya szüzességét. Ezt követi a gyermekvilkosság elbeszélése, melyben arról hírt kapunk, hogy a kis Keresztelő Jánost is menekítik. Erzsébet fut vele, de nem talál rejtekhelyet, de akkor csodálatos módon, egy angyal egy szikla mellett elrejtí őket, így a katonák nem látják meg őket. Ez a jelenet látható egyébként Ajin Karembe a templomi freskón, sőt egy nagyon ősi kő is, amely mögé a hagyomány szerint elbújtak. Amikor Nagy Heródes látja, hogy túljártak az eszén, dühében Keresztelő

Heródes látja, hogy túljártak az eszén, dühében Keresztelő János édesapját, Zakariást megöli, és helyette új főpapot választanak, Simeont. Itt persze meg kell jegyezni, hogy a leírás bővelkedik legendás részletekben, hiszen Zakariás például nem főpap volt abban az időben: a kánoni evangélium teljesen világosan megmondja, hogy az egyik papi osztálynak, Ábia osztályának egy egyszerű papjaként szolgált a templomban.

K.Gy.: *Nekünk, katolikusoknak sokan azt vetik a szemünkre, hogy a Mária-tisztelet csak a IV.-V. században kezdett el igazán teret hódítani. Itt pedig azt látjuk, hogy egy II. századi forrás, Jakab Ősevangéliuma másról sem beszél, csak folyamatosan a Szűzanyáról, a számunkra nem ismert életéről. Eszerint a Mária-tisztelet mégis csak nagyon ősi módon ott gyökerezhetett már a kereszténységnek az életében?*

Teljes mértékben így van, hiszen gondoljunk csak arra, hogy a Szűzanya ott van Jeruzsálemben, amikor az Ősegyház születik. Ott van Pünkösdkor. A gyermekség-evangéliumnak jelentős részét őtle tanulja, hallja az Ősegyház. A Lukács-evangéliumból ismert részletek minden bizonnyal a Szűzanya elbeszéléséből származnak. Mária tehát ott van kezdetektől, és nagyon hamar kialakul a Szűzanya iránti tisztelet is az Egyházban. Mindenesetre a Jakab-ősevangéliumnak talán a legérdekesebb részlete Názáretnek és a názáreti kútnak az említése – ezek a részletek a legvalószínűbb, történetileg hiteles, élő hagyományra vezethetők vissza.

De nézzünk most egy másik gyermekség-evangéliumot! A II. századból eredő hagyományra támaszkodik egy másik ilyen irat is, a Tamás apostolnak tulajdonított gyermekség-evangélium. (Ez nem azonos a Tamás evangéliummal.) A szövegét végső formában az V. században írták le, de a benne őrzött hagyomány sokkal ősbib. Tény viszont, hogy az itt feljegyzett részletek jobbára a legendák világába tartoznak. Ezek a történetek a korai keresztényeknek azt a meggyőződését tükrözik, hogy Jézus már gyermekként csodatévő hatalommal bírt. Jézus pocsoltyák között megy el, és rászól a pocsoltyákra, hogy tisztuljatok meg – erre azoknak gyönyörű tiszta vizük lesz. Ott jön mögötte Annás írástudónak a fia, egy bottal összezavarja felka-

varja a pocsoló vizét. Jézus megkérdezi tőle: „Miért kavarod föl, amit én megtisztítottam?” – és a kisgyerek azonnal, ott helyben meghal. Egy másik, hasonló történet: Jézus agyagból verebeket készít szombaton, de rászólnak: „Szombaton nem szabad ilyen munkát végezni!” Erre ő szól a verebeknek: „Szálljatok föl, dicsérjétek az Istent!” – s azok valóban életre kelnek és elszállnak. Máskor Jézust egy kisgyerek megdobja kövel, ő visszafordul, mond rá valamit, és megkérdezi tőle: „Miért bántasz engem?” – és ez a kisgyerek is rögtön meghal. Egy másik érdekes történet: Jézus bekerül a zsinagógai iskolába, és elkezd a tanítóját vizsgáztatni. Megkérdezi tőle, tudja-e, hogy mikor teremtette az Uristen a világot? És így tovább. Végül a tanító már nem tud felelni a kérdésekre, és hívja Józsefet. Megkéri, hogy vigye el ezt a gyereket az iskolából, mert nem földi gyermek. Egy másik alkalommal Jézus segít Józsefnek az ácsműhelyben, de az egyik deszka rövidebb mint kellene, mire Jézus kicsit meghúzza, és a deszka kellő hosszúságúra nyúlik. Itt tehát már teljesen a legendák világában vagyunk – sokszor nem is az evangélium szellemében. Főleg, amikor ezek a Jézus ellen vétő gyermekek meghalnak.

Van egy arab gyermekség-evangélium is, amely azért érdekes számunkra, mert ebben is szerepel az egyiptommal kapcsolatban említett fügefafa és a forrás, ahol a Szent Család lepihent Egyiptomban. Ez a történet ebben a szövegben is szerepel, amelyet a Krisztus utáni VI. században írtak le, de lehetséges, hogy ősbibliai hagyományokra támaszkodik. De számtalan más, később feljegyzett írásban is találunk ilyen legendákat. Csak egy példa: az egyik latin nyelvű Gyermekség-evangélium szerint a kis Jézus játszik a társaival, és egyszer csak fogja magát, felül egy napsugárra és lovagol rajta. A többiek is megpróbálják, de ők mind lepottyannak róla.

Összességében azt mondhatjuk el, hogy jelentős információt az apokrif evangéliumokból nem kapunk, a legtöbbet még a Jakab-ősevangéliumból, amely időben is legközelebb áll a kánoni evangéliumokban leírt eseményekhez.

K.Gy.: *Az apokrif iratok vizsgálata után térjünk át a történetileg is kutatható valóságra. Milyen volt egy gyereknek az élete az első századi Palesztinában? Hogyan telhettek a napjai, a mindennapjai, tanították-e ott a gyermekeket, kellett-e nekik dolgozni?*

Volt-e valamilyen különbség a fiú- és a leánygyermeknek a nevelése, neveltetése között?

Igen érdekes és sokrétű kérdés ez, nagyon jól kell ehhez ismerni a régészetet, az irodalmi forrásokat, képi ábrázolásokat abból az időből, hogy pontos képet adhassunk erről. Nem egyszerű ezekre a kérdésekre pontos és kimerítő választ adni. Mindenesetre itt megemlíthetünk néhány fontos dolgot.

A gyermeket Jézus korában egyértelműen nagyon nagy ajándéknak tartották. A fiúgyermeket születése utáni a nyolcadik napon körülmetélték. Innen ered egyébként a mi Újév ünnepünk, szintén Karácsony utáni a nyolcadik napon. A zsidóknál a körülmetélés napján eljött a rokonság, és köszöntötték az édesanyát. Nyolc napig nem jöttek, de a körülmetélésre megjelentek a rokonok, és ilyenkor az édesanya köszöntése is megtörtént. Az Újév ünnepe ezért is Szűz Máriának, az Istenanyának az ünnepe: ezen a napon az Egyház köszönti Krisztus Édesanyját. A fiúgyermeket körülbelül 5 éves kortól elkezdték írni-olvasni, tanítani. Ez a tanítás 13 éves korukig folytatódott. Általában a zsinagóga mellett volt egy iskolaépület, vagy magában a zsinagógában folyt az oktatás.

K.Gy.: *Ezek szerint ez egy szervezett oktatás volt akkor a korabeli zsidóság körében?*

Igen, a Szentföldön is, és a diaszpórában is. Ez azt jelentette, hogy ha csak lehetett, akkor minden fiúgyermeket megtanítottak írni-olvasni, és emiatt a zsidó nép az Ókornak az egyik legképzettebb, írástudó népe lett. Ez azért volt számukra fontos, mert a Bibliát, a Biblia tanítását akarták átadni gyermekeiknek, ránevelni a fiúgyermeket, hogy a törvényeket, a Biblia törvényeit ismerjék és megtartsák. Így kell elképzelnünk Krisztust is: akár Egyiptomban, ahol nagy zsidó közösségek éltek, akár később, Názáretben, a többi fiúgyerekkel együtt ő is járt ebbe az iskolába, ahol a Biblia tanításait, szövegeit megismerte. A lányok általában nem jártak iskolába, ők otthon voltak, az otthoni munkákban, szövésben, fonásban, állatok őrzésében, takarításban, mosásban és hasonlóknban segítettek.

Találtak elég sok gyerekjátékot is ebből az időből, például dobókockákat. Sőt, hamisított dobókockát is találtak, amelybe kicsi súlyt rejtettek. Sok helyen látunk társasjáték-mintákat a fennmaradt kövezeten, például egy malomhoz hasonló játékot. Egy ilyen látható éppen a kafarnaumi zsinagóga-iskolában, ami azt mutatja, hogy még ott, az iskolában is gyakran játszottak a gyerekek.

A lányoknak voltak babáik, ugyanúgy, mint manapság. Annak ellenére, hogy a képtilalom érvényben volt a zsidóknál,

az emberábrázolás tilalom, a gyermekek vágya a babák után felülírta ezt, az ilyen babázást elnézték nekik.

A zsidóság körében általában nagy családok éltek együtt, sőt, gyakran több család egy fedél alatt. A családnak egyértelműen az édesapa volt a feje, aki mindenben irányított. Gazdagabb családoknál akár egy-egy rabszolga is szolgálhatott. Ezt akár még Názáretben vagy Kafarnaumban is el tudjuk képzelni. A gazdagabb zsidó családok is tarthattak rabszolgát.

A házak berendezéséhez a szegényeknél valószínűleg nem túl sok bútor tartozhatott. A szegény ember családja a földön ült és földön is aludt, tehát nem székeken és ágyakon. A ház földjére gyékényeket, takarókat terítettek. A jobb módú családoknál természetesen voltak székek is, asztalok is. Gyakori volt a ládák használata ruhák tartására, élelmiszerek a megőrzésére, s a ládákat gyakran asztalként is használták. Ilyenkor a láda a szoba közepén állt.

A ház lapos tetejét, ahová lépcső vezetett, gyakran kihasználták. Élelmiszereket, terményeket szárítottak rajta, és gyakran ott is étkeztek. Alulról, a szoba mennyezetén egy kis nyílás volt, ezen keresztül könnyű volt leengedni az ott szárított, raktározott élelmiszert. Amikor nagyon meleg volt, éjjel néha a tetőn aludtak is.

Néhány szó az ételekről. Krisztus korában a legalapvetőbb étel a kenyér volt. A gazdagabbaknál búzakenyér, a szegényebbeknél rozs- és árpakenyér.

Lepényszerű kenyeret sütöttek, ebből darabokat törtek le, és ilyen módon fogyasztották. A lisztet az asszonyok őrölték kézi malommal, és ők sütötték meg a saját tűzhelyükön. A tüzet általában szénával, szalmával és faszénnel táplálták. Húst a szegényebb emberek csak ünnepeken fogyasztottak, a legtöbbször kecske-, bárány-

vagy borjúhúst. A szegényebbek számára a húst a hal jelentette, főleg a Genezáreti tó környékén, máshol a galamb, amit könnyen el tudtak fogni, és olcsón lehetett megvenni. Ismerték a vaját, a sajtot, főleg kecsketejből készítve. A legfőbb édesítőszer a méz volt, a süteményeket is ilyen módon édesítették. Ettek bogarakat is, például sáskát, ami igen gyakran egyenesen ingyencségnak számított.

K.Gy.: *Tehát, amikor Keresztelő Jánosról azt olvassuk, hogy sáskát és vadmézet evett, akkor arra kell gondolnunk, hogy ez abban a korban természetes, mindennapi eledel volt?*

Igen, ahogy beduinok mind a mai napig fogyasztják a sáskát. A pusztai népeknél ez nem ritkaság. Tudjuk, hogy zsidóknál sok étkezési szabály van, ez Krisztus korában is így volt. Disznóhúst nem ettek, nyulat nem ettek, az állatok levágása után a vért kifolyatták, és még sok más szabályt be kellett tartaniuk. Ismerték, fogyasztották a hagymát, uborkát, dinnyét, babot, fűgét. Az étkezés előtt kezet kellett

mosni, legalább a jobb kezet rendszeren meg kellett tisztítani. Étkezés előtt mindig imádkoztak, mindig volt főhely az asztalnál. Általában egy tálból ettek. Illetlenség volt akkor belenyúlni a tálba, amikor egy másik is belenyúlt és szedett. Evőeszközt általában nem használtak, többnyire csak kézzel ettek.

Törekedtek arra, hogy a házaik szépek legyenek, be voltak vakolva, és nem volt ritka az sem, hogy emeletet építettek a házra. Néhány dolgot tudunk a ruházkodásról is, bár e tekintetben még nehezebb a helyzetünk, ugyanis a ruhák nyilvánvalóan nem maradtak meg. Csak egy-két foszlány az, amit itt-ott megtaláltak. A férfiaknál agyon gyakori a szakáll viselete, de azért a korabeli képeken elég sok olyan férfiábrázolás is van, ahol nincs szakáll az embereknek. Az alapvető ruhadarab egy hosszú tunika volt, ez általában körülbelül térdig ért, övvel viselték, fölötte pedig egy ráborított köpeny volt. Mindkét ruhadarabon többnyire voltak díszítő csíkok is.

A nők ruházata nagyon hasonló volt, szintén tunika övvel, díszítéssel. Ők általában fejkendőt, fátlyat viseltek. Találtak rengeteg festéket és illatszert tartalmazó edényt is, ebből nyilvánvaló, hogy a nők szépítkeztek abban az időben is.

Élég sokat tudunk a korabeli munkákról. Faekével szántottak, ezután a vetés kézzel történt, majd a cséplés cséplőszánnal, állatok körbejáratásával, cséphadaróval. Ismerjük annak módját, hogy a szőlőt hogyan taposták, és hogyan készítették a bort. Az olajbogyókat kézimalommal törték össze, majd zsákokba tették, majd föléje súlyokat helyeztek, így préselték ki az olajat a bogyókból.

K.Gy.: *Vajon a Szent Család, milyen társadalmi réteget képviselt? Gazdagok, szegények voltak, esetleg középosztálybeliek?*

Az a foglalkozás, amit Szent Józseffel kapcsolatban a magyar fordítások említenek, hogy ács volt, nem igazán pontos fordítás. Az eredeti görög szó egy sokkal általánosabb foglalkozásra utal. Inkább azt mondhatjuk, hogy József mesterember volt, aki építkezések során nagyon sok mindent el tudott végezni, így pl. tetőállványozást is, kőművesmunkákat, de készített bútorokat is. A tényleges részleteket természetesen nem ismerjük, hogy mi mindennel foglalkozott József. Ez a szakma abban az időben jó foglalkozásnak számított, viszony-

lag biztos jövedelemhez juttatta az illetőt, sokkal inkább, mint az állattenyésztés vagy a földművelés. Ilyen értelemben azt lehet mondani, hogy Jézus családja középosztálybelinek számíthatott, tehát nem a legszegényebbek közé tartozott.

K.Gy.: *Lukács evangéliuma szinte magától értetődően ír arról hogy Jézus szülei minden évben felmentek Húsvétkor Jeruzsálembe. Mi volt ennek a zarándoklatnak az oka?*

Hogy megértsük a zarándoklatokat, mindenekelőtt azt kell emlékeztetünkbe idéznünk, hogy a zsidóknak egyetlen egy temploma volt ebben az időben, Jeruzsálemben. Csak ott lehetett áldozatokat bemutatni. Vagyis minden ünnepet, a maga teljes liturgiájával csak Jeruzsálemben lehetett megtartani. Legyen ez húsvét, Kovásztalan kenyerek, Sátoros ünnep, Hannuka és a többi ünnep. A maga teljességében csak Jeruzsálemben lehetett ezt átélni. Ezért már az Ószövetségi időkben előírják azt, hogy minden zsidó ember, ha csak teheti, egy évben háromszor menjen föl Jeruzsálembe. Nyilván, ez egy nagyon maximalista előírás, és minél messzebb élt valaki, annál kevésbé tudott ennek eleget tenni. De a vallásosabb zsidók ténylegesen gyakran fölmentek a nagy ünnepekre. A zarándoklás az oka annak egyébként, hogy a Húsvét és a Kovásztalan kenyerek ünnepe lassan összeolvadt. Ezek elég közeli ünnepek voltak, és nem lehetett volna azt elvárni, hogy nagyon sűrűn egymás után Jeruzsálemben följöjjenek, ezért a két ünnep lassanként egyesül, körülbelül Jozia király idejében.

A legfontosabb ünnep a zsidóknak a Húsvét volt. Bár érzelmileg lassanként kezdte megközelíteni ezt, és mind a mai napig nagyon-nagyon fontos a Jóm Kippur, az engesztelés napjának az ünnepe, és a nagy böjti nap, amit ilyenkor tartanak. A Húsvéti ünnepre Jeruzsálemben mentek föl a családok. Csak ott lehetett a Húsvéti bárányt elkölteni, ugyanis csak ott lehetett leölni a bárányt a templomban. Vagyis igazi Húsvéti vacsorát csak Jeruzsálemben lehetett elkölteni.

K.Gy.: *Tehát egy kafarnaumi ember valójában nem is igazi Húsvéti vacsorát költött el, hogyha otthon ülte meg az ünnepet?*

Igen. Tehát olyan módon Húsvéti bárányt, mint Jeruzsálemben, nem lehetett. Később ezt próbálták kipótolni más módon, tehát más

fajta húst, mondjuk kakasnak a húsát elkészítették. Voltak erre érdekes póthagyományok, amik valahogyan ezt pótolták. Jeruzsálemben ez úgy zajlott, hogy a családfő az 1 éves bárányt elvitte a templomba. Ott ő, maga leölte, vagyis annyi állat volt, meg annyi ember, aki hozta föl a bárányt, hogy lehetetlen lett volna, hogy a papok öljék le, de a vért leviták azt fölvitték az oltárhoz. Tehát a bárány véréből egy kicsit öntöttek az oltárra. Ilyen módon lett ez áldozattá, és utána a családfő haza vitte a leölt bárányt, megsütötték és ebből készítették el a Húsvéti vacsorát. Vagyis ez volt a legfontosabb zárandoklat. A másik kettő előírászerű zárandok ünnep, Pünkösöd és a Sátoros ünnep, ami kora őszi, főként szürettel kapcsolatos ünnepség volt.

Jeruzsálem lakossága Krisztus korában olyan 25-30 ezer fő volt. Egy-egy nagy ünnepen körülbelül 85-100 ezer ember lehetett ott a városban. Tehát nagyon földuzzadt, háromszorosára is megemelkedett a lakosok száma.

K.Gy.: *Azért ez kimondva így egyszerű, de azért gondoljunk csak bele, hogy analóg esetként, hogyha Budapestnek a lélekszáma egy-egy ünnepkor 6-7 millióra növekedne?*

Igen, nagyon nehéz is volt megoldani az ott tartózkodást. Gyakorlatilag a környező dombokon, szabad ég alatt aludt az embereknek egy nagy része ilyenkor. Úgy tekintették ezt tágabb terület, hogy ez mind a Szent Városhoz tartozik, tehát a Húsvéti vacsorát törvényesen el lehet költeni. Ez a rengeteg ember egy nagyon nagy biztonsági problémát jelentett a rómaiaknak. Ugyanis nagyon könnyen törtek ki ilyenkor lázadások és emiatt Húsvétra mindig följött a Helytartó Cezáreából Jeruzsálembé, rengeteg katonával. Tehát felügyelte a várost, ezért van az, hogy Jézusnak az utolsó Húsvétján is Pilátus ott tartózkodik Jeruzsálemben.

Forrás: a Mária Rádió Hit Kapuja c. műsora.

Keresztes hadjáratok

IV. rész: Epizódok

A XI. század végén, a pápai zsinat után keresztes harcosok tízezrei ragadtak fegyvert, hogy szembeszálljanak az akkori világgal és visszafoglalják Jeruzsálem szent városát az iszlám hűbéruraktól. 1099-ben sikerrel jártak, ezzel azonban egy 200 éves küzdelem kezdődött, ami két évszázad után bukással végződött.

Jeruzsálem keresztény kézben – 1099. június 19-én Jeruzsálem visszafoglalásának napján a Szent Sírnál papok és főnemesek zengték Krisztus dicsőségét. Tapsoltak, ujjongtak, és örömkönnyeket hullattak az oltár lapjára, majd végigmasíroztak az utcákon. A város majdhogynem kiürült. A meggyilkoltak számát sokan túlzóan hetvenezerre becsülték. A végeredmény feltehetően tíz- és harmincezer között lehetett. A csatában elesett kereszteseket egy sírkertbe temették az Ékes kapu mellé, hogy ítéletnapkor feltámadjanak. Ez az a hely, ahol a zsidó, a keresztény és az iszlám hagyomány szerint is eljön az utolsó ítélet. Akkor ugyanis mindenki a legjobb nézőpontból szeretné szemlélni az eseményeket, ezért temetik az embereket ebbe a sírkertbe.

A keresztesek leöldösték Jeruzsálem muszlim lakóit, de kegyheleyeiket nem rombolták le. A város történetében immár sokadszor megszerezték, majd a maguk hitére formálták az ellenség megszentelt helyeit. A keresztesek, mint a muszlimok öelöttük, úgy vélték, hogy Jeruzsálem legfontosabb építményeit Dávid és Salamon királyok emeltették. Ezért a Sziklakupolát átnevezték az Úr Templomának, Templum Domini-nek, az Al-Aqsa mecsetből pedig Salamon palotája ill. temploma lett. Mindkettőben imádkoztak. Az egyelőre keresztény város ismét az ország központjává vált. Jeruzsálem lett a Jeruzsálemi Királyság fővárosa, amely a mai Izrael, Jordánia és Libanon területén jött létre.

Melisenda királynő – Jeruzsálem a keresztesek alatt virágkorát élte, hála egy rendkívüli asszonynak, akit érdemtelenül kevesen ismernek. Ő Melisenda¹, Jeruzsálem királynéja. 1129-ben a Szent

mernek. Ő Melisenda¹, Jeruzsálem királynéja. 1129-ben a Szent Sír Bazilikában először tartottak királyi esküvőt. Melisenda, II. Balduin király lánya hozzáment Fulk-hoz, Anjou grófjához. Aztán elvonultak az ünneplő tömeg előtt, és az al-Aqsa mecset királyi lakosztályában ünnepeltek. A nemesi esküvő pompája és népszerűsége előre vetítette Jeruzsálem jövőjét. Melisenda királyné korában a város felvirágzott, a királynő megszépítette Jeruzsálemet. Jórészt neki köszönhető a város mai képe. Felépíttette a keresztesek jellegzetes Szent Anna templomát. Nem sokkal ezután örülhetett legnagyobb teljesítményének: Melisenda és fia felújította és újraszenteltette a Szent Sír Bazilikát, amely napjainkig a keresztesek lakta Jeruzsálem remekműve és káprázatos vallási színtere.

Melisenda királynő és férje

Az ország felosztása – Melisenda halála után gyöngekezű keresztény uralkodók következtek. 1187-ben Szaladin legyőzte Jeruzsálem seregeit, és elfogta annak akkori, tehetetlen uralkodóját. Ahogy a keresztesek, úgy Szaladin sem romboltatta le a várost, hanem átalakította és kicsinosította a szent helyeket, megtartva ellenségei épületeit. Nem nyúlt a Szent Sír Bazilikához sem, de megtiltotta, hogy harangozzanak.

Jeruzsálem visszafoglalására Oroszlánszívű Richárd vállalkozott, de miután sikeresen előrenyomult a Földközi-tenger partján, és már csak néhány napi járóföldre volt Jeruzsálemtől, rájött, hogy ha el is foglalja Jeruzsálemet, képtelen lesz megtartani azt, míg Szaladin bi-

¹ **Melisenda** (1105 – 1161) II. Balduinnak, Jeruzsálem királyának és Meliténe-i Morphia örmény hercegnőnek a leánya, Jeruzsálem királynője 1131-1153 között, majd fia nevében régens 1161-ig.

rodalma egyben marad. Ezért tárgyalás kezdeményezett. Így írt Szaladinnak: „A muzulmánok és a keresztények is elbuktak. Az ország romokban hever, és erről mi tehetünk. Vítassuk meg, mi legyen Jeruzsálem, a Szent Kereszt és a környező birtokok sorsa! Ugyanakkor Jeruzsálem hitéletünk központja, amelyről sohasem mondunk le.” Szaladin ezt felelte a levélre: „Jeruzsálem épp annyira a miénk, mint a tiétek, de nekünk fontosabb, hiszen a Próféta ezt a helyet látogatta meg éjszakai utazásán.” Mindketten egyedül maguknak akarták Jeruzsálemet. Az egyezés nem jött létre, ezért Richárd és Szaladin addig harcolt, míg seregeikkel eljutottak a holtpontra.

1192. szeptember 2-án a szultán és a király Jaffában megegyezett, hogy felosztják Palesztínát. A Keresztény Királyság új életre kelt, ezúttal Akra fővárossal. Szaladin megtarthatta hön szeretett Jeruzsálemét, de megengedte, hogy a keresztények a Szent Sírt felkeressék. Sőt, Szaladin meghívta Richárdot is egy jeruzsálemi zarándoklatra, ám a király hajthatatlan volt: ha a város nem lehet az övé teljesen, inkább feléje sem néz. Úgy tért vissza hazájába, hogy nem járt a Szent Városban

II. Frigyes alkujja – Fél évvel a megegyezés után Szaladin meghalt. Unokaöccse, aki szintén rajongott a városért, ide költözött, és új épületekkel, falakkal gyarapította. Egy emberöltő múlva azonban a keresztések visszatértek. Megszállták Egyiptomot, a hatalmas birodalom ékkövét. Lehetséges elvesztése drasztikus lépésre sarkallta Szaladin utódait. Attól féltek, hogy ha a keresztések beveszik Jeruzsálemet is, mindenkit megölnek, és hatalmukat kiterjesztik egész Szíriára. Ezért lerombolták a város falait, hogy veszítsen harcászati jelentőségéből, majd felajánlották Egyiptomért cserébe, ami a kisebbik rossz. Kétségbeesett tettük visszafelé sült el: a keresztéseket legyőzték Egyiptomban, így hazamenekültek. Nemhogy a Szent Város: Palesztína közelébe sem jutottak. Szaladin leszármazottai értelmetlenül rombolták le szeretett Jeruzsálemük falait. A lakosság zokogva bár, de menekült: városukat immár semmi sem védte. Úgy tűnt, Jeruzsálemnek vége. A Haram al-Sharif-on asszonyok, gyermekek és öregek szaggatták ruháikat, majd kitépték hajukat és szétszórták maguk körül, mintha a végítélet jött volna el.

Ám Jeruzsálem nemsokára ismét gazdát cserélt. Egy hihetetlennek tűnő, elfeledett egyezség pedig furcsamód előre vetítette napjaink béketárgyalásait. Szaladin dinasztiáját meggyengítette a családi viszálykodás. Ekkor bukkant fel egy más

II. Frigyes

szellemiségű keresztes vitéz, aki eltérő jellegű szent háborút folytatott. Személyében Jeruzsálem egy felettébb excentrikus uralkodóval gazdagodott. A kalandort II. Frigyesnek hívták. Frigyes német-római császár és Szicília királya volt, Európa legbefolyásosabb uralkodója. Birodalma a Baltikumtól Szicíliáig terjedt. De ami a lényeg: ismerte

ellenségeit. Frigyes azért kivételes, mert ismerte az iszlám hitet. Szicília muszlimok lakta kerületeiben nőtt fel. Egy csoportba verődve játszott arab pajtásaival. Beszélt arabul, sőt: háremet tartott fenn. Ellenségei számára ő volt az Antikrisztus, az Apokalip-

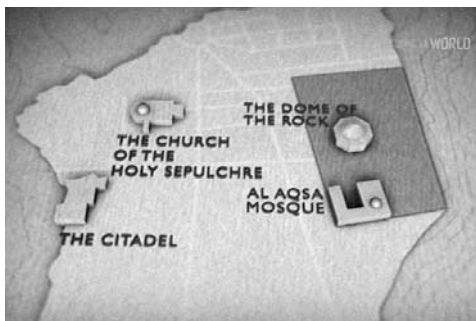

al-Kamil szultán

szis lovasa. Barátai és tisztelői viszont stupor mundi-nak hívták, a világ csodájának.

Az előző keresztesekkel ellentétben Frigyes belátta, hogy nincs elég ereje Jeruzsálem bevételéhez. De muzulmán ellensége, al-Kamil szultán is gyenge volt. A megoldás: a két művelt ember összeült, és titkos tárgyalásba kezdett. A szultán és a császár egyezkedés közben érintette Arisztotelész filozófiáját, az arab geometriát, az iszlám teológiát, majd gyönyörű táncosokat küldtek tárgyaló partnerüknek.

Frigyes persze a saját feje után ment. Úgy élt, mint egy keleti nagyr. A komoly tárgyalások vitái után hosszú vadászatokra ment, és rendre új szeretőt választott magának. Szír kedvesének írt leveleiben gyakorolta a lovagi költészetet.

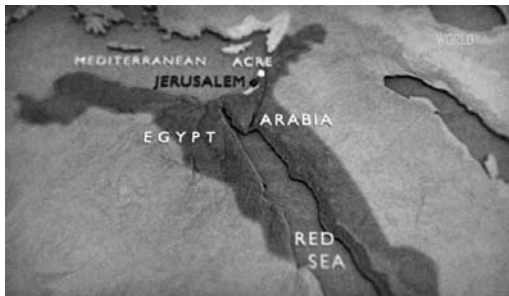
Jeruzsálem felosztása

fellegvárral együtt. Szaladin utódai megtarthatták a Templomhegyet, ahová a muszlimok szabadon járhattak imádkozni. Csupán a zsidókat hagyták ki az egyezségből, ezért nagyon kevesen maradtak Jeruzsálemben. A megosztott hatalom alapján megkötött béke a mai napig a legmerészebb megállapodás a város történetében.

Az alku megszületése után Frigyes átvette a város kulcsait a muszlim parancsnokoktól, majd rá jellemző módon emelte az esemény fényét Frigyes itt, a Szent Sír templomban tartotta koronázási szertartását, amelyre nem a papságot, hanem a német katonákat hívta meg. Nem a koronázás volt a cél, hanem hogy jelképesen kifejezze egyetemes hatalmát, mint keresztény császár. Az örömben azonban ürem vegyült. A pápa megbüntette gögös önféjűsége miatt, és kiközösítette az Egyházból. Frigyes kénytelen-kelletlen elhagyta városát. Megszerezte Jeruzsálemet, diadalát mégsem élvezhette ki.

Tatár pusztítás – 130 évvel az első véres keresztes hadjáratok után Jeruzsálem ismét kereszténnyé lett. Csakhogy falak hiányában teljesen védtelen. Miután a megállapodás egyik aláírója, al-Kamíl meghalt, a béke nem tartott soká. A város ide-oda hánykolódott muszlim hercegecskék és keresztény főnemesek között.

1244. július 11-én tízezer tatár lovagolt Jeruzsálem felé. Szaladin viszálykodó utódai hívták be őket meg-gondolatlanul. A zsoldosokat azonban nem lehetett kordában tartani. A lovasok begaloppoztak a városba, ütve-vágva mindent, ami az útkukba került. Elpusztították a templomokat és a háza-

A moszlim birodalom

kat. Jeruzsálem keresztényeit lerohanták. A tatárok betörték a Szent Sír Bazilikába, a kereszténység legszentebb helyére, és felgyújtották. A papok éppen misét celebráltak az oltárnál. Mindet lefejezték és felhasították testüket. Törtek-zúztak, míg rá nem bukkantak a kereszt királyok sírhelyére a kápolna alatt. Kicibálták a holttesteket, és máglyára dobták őket. Végül szétzúzták a Jézus Krisztus sírjának bejáratát védő kőlapot. Miután a tatárok teljesen rombadöntötték és kifosztották Jeruzsálemet, továbbálltak. Több mint kétezer keresztényt mészároltak le. Jeruzsálem kétségbeejtő látványt nyújtott. Összedőlt falura emlékeztetett, falak nélküli, félig kiürült romhalmazra. Úgy tűnt, a város nem sülyedhet ennél mélyebbre. Akkortájt Jeruzsálem gazdátlan volt, mindig más muzulmán hadvezér irányította. A betolakodó hordák bármikor kedvükre garázdálkodhattak utcáin. Alig maradtak muszlimok, keresztények még kevésbé, és egy maroknyi zsidó. Jeruzsálem mégis három vallás szent helye maradt. Talán az egyikből kiemelkedik ismét, hogy felépítse? Talán lehet ismét Szent Város, a világ közepe?

Forrás: A Szent Város születése (a BBC filmje; Digi-TV)

Összeállította: Tarjányi Béla

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

Az üdvösség üzenete – messiási jövendölések Izajás könyvében (II. rész)

A.) Alapgondolat

Három korszakra oszthatjuk az emberiség történetét.

Az első az Aranykor, a teremtés korszaka. A Biblia azt mondja, hogy amikor Isten megteremtette a világot, látta, hogy jó. A teremtés minden fázisára, összesen hétszer mondja ki, hogy amit Isten alkotott, az jó (Ter 1,1-31). Tehát minden rendeltetésszerűen, egymással harmóniában működött.

A második korszak, a bűnbeesés utáni korszak, amikor az ember elfordult Istentől és ennek következtében minden elromlott. A bűn következtében belépett a világba a szenvedés, a betegség és a halál. Az ember lázadása miatt a harmónia helyett a hiány jellemzi a világot. Ha szétnézünk a világban, azt látjuk, hogy az emberiség egyre nagyobb hányada éhezik, békétlenség, félelem és kirekesztés uralkodik mindenfelé, az emberiség nagy kérdései minden igyekezet ellenére megoldatlanok. Nem élünk megváltott világban.

A harmadik korszak a messiási kor, amelyet a próféták szemléletes képekben tárnak elénk és egy új világ ígését hozzák. Egy új világról beszélnek. Nem az emberek teremtik ezt az új világot, hanem Isten: „Mert íme, én új eget és új földet teremtek” (Iz 64,17). Arról adnak hírt, hogy ebben az új világban, a messiási korban nem

lesz több szenvedés, minden és mindenki békében él majd egymással:

„Akkor majd a farkas a báránnyal lakik,
és a párduc a gödölyével heverészik;
borjú és oroszlánkölyök együtt híznak,
és kisgyermek terelgeti őket.
Tehén és medve együtt legelnek,
együtt heverésznek kölykeik,
és az oroszlán szalmát eszik, mint a tehén.
A csecsemő a vipera fészkenél játszik,
s az áspiskígyó üregébe dugja kezét
az anyatejtől elválasztott gyermek.
Nem ártanak és nem pusztítanak
sehol szent hegyemen,
mert tele lesz a föld az Úr ismeretével,
mint ahogy a vizek betöltik a tengert”. (Iz 11,6-9)

A Fiú megtestesülésével, Jézussal kezdetét vette ez a messiási kor. A János evangéliumban Jézus arra tanít, hogy nem csak a végső napon (Jn 5,24-25), már most kezdő osztozni az életet, már most megkönyörül a halottakon, és mindenki él, aki Benne hisz, a Benne való hit legyőzi a halált és örök életet ad (11,25 kk.), ő a feltámadás és az élet (Jn 11,25).

B.) Szentírási szöveg: Iz 9,-6; 11, 1-9

C.) Bevezetés

Izajás könyve

A könyv tartalmilag két részre osztható: az első rész 1–35. fejj. és a második rész a 40–66. fejezet. A két részt Hiszkija története, 36–39. fejezete választja el egymástól. Az 1. rész egy sor jövendölésből áll; ezek egymástól nagymértékben eltérő csoportokat alkotnak. Az 1. fejezet előszó jellegű. A 2–5. fejezet Sionra vonatkozó, fenyegető jövendöléseket tartalmaz; ezeket megszakítja egy ének, amely Sion eljövendő dicsőségét hirdeti (2,2–5) és az Úr szőlőjéről szóló ének (5,1–7). Az életrajzi részt (6,1–9,7), amely részben egyes szám 1.

személyben (6,1–13; 8,1–4) van írva, részben pedig egyes szám 3. személyben (7,1–16; vö. 20,1–6), a küldetésre vonatkozó látomás nyitja meg, a magvát pedig az Emmánuelről szóló jövendölések alkotják. Ehhez az északi országrész és az Asszíria elleni jövendölések csatlakoznak (9,7–10,34). Ezután a Dávid házából származó Messiásra vonatkozó ígéret következik (11), amelyhez 2 hálaének csatlakozik (12). Ezt követik a fenyegető jövendölések Babilon (13,1–14,23), a szomszédos és a távolabb élő népek (14,28–17,14), végül Jeruzsálem, Tírusz és Szidon ellen (22–23). A következő 4 fejezet a teljes pusztulás képe (24–27), ezért Izajás apokalipszisének is nevezik. Az 1. részt egy sor jajkiáltás zárja, Júda és Jeruzsálem miatt (28–31), valamint a végső üdvösség leírása (32–35).

2. Az isteni Gyermek születésének ígérete Iz 9,1-6

1 A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát; akik a halál árnyékának országában laknak, azokra világosság ragyog.

Ter 1,2k;

Zsolt 46,6; Iz 17,14;

Zsolt 107,10-14;

Jób 3,20k; Zsolt

49,20

2 Megsokasítod az ujjongást,
magnöveled az örömet;

örvendenek színed előtt,
ahogy örvendenek aratáskor,

és amint ujjonganak, akik a zsákmányt osztják.

3 Mert összetöröd terhes igáját

Bír 7 (2 és 22)

a vállára nehezedő botot,

és sanyargatójának pálcáját,

mint Mádián napján.

4 Mert minden dübörögve menetelő katonacipő

és vérben megfogatott ruha
elégetésre kerül, tűz martaléka lesz.

5 Mert gyermek születik nekünk,

2 Sám 7,14;

fiú adatik nekünk;

Zsolt 2,7

az uralom az ő vállán lesz,

és így fogják hívni nevét:

Iz 10,21; Zsolt 45,7;

8,6; Iz 22,21; Zsolt

21,5; Zsolt 72,5.17;

2Sám 7,9

Csodálatos Tanácsadó, Erős Isten,

Örökkévalóság Atyja, Béke Fejedelme.

⁶ Uralma növekedésének
és a békének nem lesz vége
Dávid trónján és királysága fölött,
hogy megszilárdítsa és megerősítse azt
joggal és igazsággal,
mostantól fogva mindörökké.
A Seregek Urának féltő szeretete műveli ezt.

Zsolt 89,15

3. Szövegmunka az Iz 9,1-6

A szöveg félbeszakítja Izajás fenyegető szavait, beékelődik a szír-efraimita háborúval kapcsolatosan meghirdetett fenyegető ítéletbe. Az Iz 8,23 egy későbbi szerkesztői összekapcsolása a két témának, amelyben egyben megelőlegezi a 9,1-6 szakasz eszkatalógikus kijelentéseit. Az üdvösség abszolút meghirdetése a szöveg fogság utáni keletkezésidejét mutatja, melyet a fogság előtti hagyományanyaggal fűztek össze, hogy a messiási remény tanúja legyen a sötét időkben. A korábbi idők ráadásaként lehet felfogni, melyet a szerkesztő a saját idejére aktualizált. A szöveg bátorítani akar: A jelen sötétsége véget fog érni.

Az 1. kérdéshez:

A sötétség – fény motívumhoz

Ahogy Isten a Ter 1-ben a sötétségből fényt teremtett, úgy fog Izrael adott történelmi helyzetében is fényt teremteni a sötétségből. A kép a Sion-teológiával van összefüggésben. Miután az eredeti topográfiai értelem háttérbe szorult, a Sion név a fogság idején és a fogság utáni időben elsősorban Jeruzsálemet jelenti, mégpedig a végső időknek, az üdvösség idejének városaként, amelyről Jahve nem feledkezik meg annak megaláztatásában (Iz 49,14 kk.). Sionban Jahve vagy neve újra lakni fog (18,7; Jo 4,17; Zak 2,14; 8,3); onnan uralkodik majd, és a népek oda fognak zarándokolni (Iz 2,3 kk.; Mik 4,1 kk; Zsolt 46,6) – de mindez a politikai fogság alóli felszabadulásra is vonatkozik (Zsolt 107,10-14). A fény motívumot gyakran az „élet” megfelelőjeként is használja (vö. Jób 3,20k; Zsolt 49,20). Tehát a szöveget mind a politikai, mind az egzisztenciális szempontot tartalmazó változasként lehet értelmezni a jelen szükséghez képest.

Az örömet két képben írja le: az aratás (vetés, megújulás) és a zsákmány szétosztása (háború). A földművelés és a háborúzás nehézségei után következik megszabadulás a testi szükség és a külső elnyomás alól, biztosítva lesz a jövő, lehetővé válik az élet.

Három következő dolog ad alapot az öröme és az eljövendő szabadításra. A „Mádián napjaira” és a győzelemre való emlékezés, melyet egy nagyhatalmú ellenfél ellen vívott ki Izrael Jahve segítségével (vö. Bír 7).

A „katonacipő” és a „véres ruha” az embert fenyegető háború szimbólumai.

Az 5. versben a születés meghirdetése, a trónra ültetés, hasonlóan az egyiptomi királyrítusokhoz történik, ahol is a fáraó születéseként trónra kerülés napját ünneplik, amikor hivatalosan öt uralkodói nevet kap (a Középső Birodalom korától, Kr. e. 2050). Itt a Messiás uralmát és trónra kerülését hirdeti meg. A „fiú”-t, mint legitimációt mondja ki a 2 Sám 7,14 és a Zsolt 2,7 értelmében. Ezért ez nem a Messiás fizikai (és dinasztikus) származásáról szól (R. Kilian, Izajás1-12, 73. o.)

„Csodálatos Tanácsadó”, ezt úgy kell érteni, hogy egy ember, aki szem előtt tartja és megvalósítja Isten terveit. „Erős Isten” valaki, ez azt akarja kifejezni, hogy a király Isten közelében van. A király, mint Isten helyettese vezeti népét, kevéssel Isten alatt (vö. Zsolt 21,5) van. A trónra lépés és az uralom megmaradásának meghirdetése megtalálható a dávidi ígéretekben a 2 Sám 7,9-ben. A 6. vers megnevezi a Messiás feladatát: szilárdítsa meg és erősítse meg a jogot és az igazságot. Ez az igazságfogalom ugyancsak az egyiptomi uralkodót juttatja eszünkbe. A királyi trón Maat istennő világrendje szerint van felállítva, a teremtés rendjén és a szociális renden nyugszik (vö. Kilian Iz 1-12, 75. o.). Mint az egyiptomi vezír, akit Maat istennő emlőin táplál az igazsággal, úgy az Iz 9 szerint a Messiás mint Jahve vezírje, az isteni rendet hivatott megvalósítani.

A 2. kérdéshez:

Tagolás

1. Az eszkatalógikus szent idő előtör a jelen fenyegetettségben (1. v.).
2. A sötétséget feloldja az öröm (ezt 2. versben háromszor megismétli).
3. Az öröm háromféle okát sorolja fel (3-5. vers):
 - mert az elnyomás igáját összetöri
 - gátat vet a háborúnak
 - a születés meghirdetése
 - az uralom adományozása (az ő vállára)
 - királyi címek (nevek)
4. Az ideális királyi uralom jellemzése (6. v.)

A 3. kérdéshez:

Az Ószövetség az eljövendő szabadítót reméli tekintettel a sötét jelenre, az Újszövetségben és a kereszténységben már annak a képét is ismerik, aki eljött. Ugyanakkor várják uralma és békéje végidőkbeni beteljesedését. Ellentétben a mű fénnel teli beteljesedésének várakozásával Jézus mindazonáltal túlnyomórészt rejtettségben élt és minden dicsőséget visszautasított. Az „igaz voltot” úgy éli meg, ahogy Máté ábrázolja, mint felül múltó igaz volt (Mt 5,20.48), amely mértékét Istentől veszi és nem akad meg az ellenségénél.

***1. Egy vessző kél Jessze törzsökéből
és hajtás sarjad gyökereiből (Iz 11,1-10)***

A szöveg egy jövőbeni eszményi uralkodó bejelentését és ígéretét tartalmazza, aki Dávid házából való lesz. Ennek az uralkodónak az eljövetele a dávidi dinasztia sötét helyzetében fog bekövetkezni, nem emberi erőfeszítésből, hanem Isten Lelkének ajándékaként. Az isteni és messiási mű célja, hogy „Nem ártnak és nem pusztítanak sehol szent hegyemen, mert tele lesz a föld az Úr ismeretével, mint ahogy a vizek betöltik a tengert” (11,9): az emberek közötti béke Isten műve és akarata.

Rajta nyugszik az Úr lelke (11,2) – A kicsiből teremt Isten nagyot: Jessze fatönkjéből egy ág nő; az emberileg reménytelennek lát-

szó helyzetben reményt és jövőt ad, egy váratlan lehetőséget az újra-kezdésre. Ezt a jövőt Isten Lelkének ajándékként kapja a dávidi utód. Leszáll rá az Úr Lelke, mint egykor az ősök idején (vö. Szám 11,25k). Mint őseinek, a bíráknak, az a feladata, hogy Isten Lelkének segítségével igazságot szolgáltatson (Kiv 18,25). A 3-5. v. a messiási feladatokat részletezi. Isten Lelke ajándékokkal ruházza fel, hogy messiási feladatát betöltse. A „bölcesség és az értelem lelkével”: A bölcesség megszokott útja a tapasztalaton vagy az oktatáson keresztül működik, de legfőképpen az odavezető engedelmes odafigyeléssel. Itt a bölcesség nem emberi erőfeszítés eredménye, hanem Isten ajándéka, mely alkalmassá teszi feladata betöltésére. Az Istentől ajándékozott bölcesség magához Istenhez hasonlít, és kapcsolatban van az ő teremtő művével (Jer 10,12; Zsolt 104,24). Az isteni teremtés és bölcesség az ő hatalmának és gondoskodásának a kifejeződései (Zsolt 104,24). Tehát a bölcesség hatalomban és gondoskodásban nyilvánul meg.

Az értelem ajándéka itt nem csak mint intellektuális lehetőség értelmezendő, amely ahhoz szükséges hogy átlássunk egy helyzetet, megtaláljuk a valódi kulcsot a szükséges megoldáshoz. Ezt az ajándékot is sokkal inkább az isteni mérce szerint kell értelmeznünk: Jahve látja a gonoszságot (Zsolt 94,7), ismeri az emberek gondolatait (Zsolt 139,2), figyel a panaszaira (Zsolt 5,2) és ismeri tetteiket (Zsolt 33,15.). Ez az értelem rokonságban áll az ő gondoskodásával (MTörv 32,10).

A „tanács és az erősség” ajándéka is Isten terveire alapozódik. Isten tervei szerint cselekedni – Izajásnál – mindenek előtt a törvény szerinti cselekedetet jelenti; azon keresztül érvényesül az ő szentsége és dicsősége.

A fölény és az erő gyakran háborús fölényt és emberi erőt jelentenek, de mint isteni ajándék, Jahve erejére irányulnak. Jahve nagy erejű, de nem csak mint háborús hős, hanem ereje nagy irgalmában és tetteiben is megmutatkozik (Zsolt 103,11; Zsolt 117,2; Zsolt 71,16; Zsolt 145,4).

A „tudásnak és az Úr félelmének” ajándéka – mint összefoglalás – érthetővé teszi, feltárja az Úr tetteit és azok értelmét. Az Úr ismer-

rete és félelme azt fogalmazza meg, hogy a messiás király egységben van Jahvéval és tetteivel. A lelki ajándékok felsorolása annak hozadékát tükrözi, azokat a tehetségeket, amelyeket a messiás király a Lélekkel az istenismeret és istenfélelem által elér: az istenismeret Isten megtapasztalása, amely az üdvtörténet ismerete és az Istennel való érintkezés mindenkori helyzetéből jön létre – egy tapasztalat, amelynek következményeként a 11,4-ben leírtak megvalósulnak. Az istenfélelem az ember Istennel való kapcsolatából áll, amely elismerése, hogy Isten az Úr. Ez a valódi uralkodás alapja.

Az igazságos bíró (11,3-5) Az isteni ajándékok teszik a messiás királyt alkalmassá, hogy igazságosan bíraskodjon. Bíraskodni azt jelenti, hogy a megsérült társadalmi rendet egy valódi közösségre visszaállítani. Akit büntelennek ítél a bíró, az megszabadul. A messiás király megszabadítja a kicsiket és a szegényeket, az embereket, akik megtörttek, az elnyomottakat, akik nem kapnak igazságot Izraelben, az idegeneket, az özvegyeket és az árvákat, az éhezöket, a hajléktalanokat és mezíteleneket, az elnyomottakat és akiknek nincs segítségük. Itt is követi a messiás király az isteni előképet: Isten irgalmas a szegényekhez (Iz 49,13), igazságra segíti őket (Jób 36,6); a kicsik segítséget és menedéket találnak nála (Iz 25,4; Zsolt 113,7). Ez a valódi király feladatai közé tartozik (Zsolt 72,2.4.13).

Az állatok közti békesség – A Lélek ajándékának és igazságos uralmának következményeként visszatér az emberek és az állatok közti béke. A jelentés szöveghezadéka itt is egy megállapítás: „Nem ártnak és nem pusztítanak sehol szent hegyemen” (11,9). A jelentés kulcsa a paradicsomi kép az állatok közti békéről. Izajás pillantása (ill. más szerzőé) nem magára az állatok egymásközti életére vonatkozik, mint inkább a szenvedés és veszély eltávolításaként állítja be. Az egész kép szimbolikusnak tekinthető, amely valójában Izrael és Júda törzseiről szól (vö. Ter 49,14.17.21.27; MTörv 33,20.22; 33,17). A kép, amely hosszan ecseteli az állatok közti békét, a törzsek, Észak és Dél újra egyesítéséről szól Jahve szent hegyén. Az egyesítés csak Jahve által és az ő közelében valósul meg; amit az emberek szétválasztottak, az ő szent hegyén, általa újra egyesül.

Jessze sarja a népek zászlajaként áll (11,10) – A 10. vers tágítja a képet és kilép a Júda és Izrael vonatkozásból. Eddig a messiás király Júda és Izrael kapcsolatában betöltött szerepére vonatkozott, most, ebben a tágabb horizontban a népek közötti szerepe bontakozik ki. A „Vessző kél majd Jessze törzsökéből, és hajtás sarjad gyökereiből” (11,1) vajon csak a messiás királyt jelenti? A gyökérre való utalás egy rokon irányba tereli a képet: úgy tűnik az ábrázolás a maradék letelepítéséről szól (2 Kir 19,30 = Iz 37,31; Mal 3,19), amely nem a dávidi dinasztiára, hanem Izraelre ill. annak maradékára vonatkozik. Aztán a kép egy minden népet egyesítő messiás király ábrázolásában teljeseedik ki (vö. „Emberfia” Dán 7,13k. 27).

2. Az új világ

Eredetileg az ember egy olyan teremtés része volt, ahol minden jó volt, de ez elveszett az ember lázadása miatt. Jelen világunkat a hiány jellemzi. Az emberiség egyre nagyobb hányada éhezik. Békétlenek egymással, félelemben és kirekesztettségben, mindenféle fenyegetettségben élnek (alkohol, drog), szeretetlenség veszi őket körül, betegségek és halál pusztítja őket. Az emberiség nagy kérdései mind a mai napig megoldatlanok, úgy tűnik egy nem megváltott világban élünk. Az izajási szöveg egy új világ ígését hozza meg számunkra, egy olyan világot, amelyet nem az emberek hoznak létre, hanem Isten és az ő szava által valósul meg.

A próféták nem szent látnokok, hanem prédikátorok, lelkészek, akik figyelmeztetői és vigasztalói kortársaiknak. Izajás a jövőről beszél, de a jelenhez szól. Nem a jelentől elfordulva álmodozik egy másik, egy jobb világról. Fontos, hogy mi is elsajátítsuk ezt a bibliai gondolkodásmódot és a bennünket körülvevő világot és az embereket a bibliai kinyilatkoztatás fényében értelmezzük.

Erről az izajási szövegről nem lehet vitázni. Csak elolvashatjuk és tudomásul vehetjük..., és örvendezhetünk afölött, hogy Isten az ember lázadása miatt nem mondott le művéről, hanem maga teremti meg az újat.

6. Ének: Mostan kinyílt egy szép rózsavirág MNT Jeles napok 387, ld. alább, 34.o.

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Mostan kinyílt egy szép rózsavirág	ének kottából	L. alább., 34.o., 5 perc
2. Szövegmunka Iz 9,1-6 Az isteni Gyermekek születésének ígérete Egy résztvevő hangosan felolvassa a szöveget, utána a megadott kérdések és szerzők segítségével, a szövegekben említett motívumok alapján próbálják az Iz 9,1-6 szöveg által ábrázolt képet jobban megérteni. A szövegértést segítő kérdések: a. Keresse ki a megadott szerzőket és keressen azonos motívumokat az Iz 9,1-6-ig szöveggel, amelyek segítségével jobban megéri a szövegben ábrázolt képet. b. Tagolja a szöveget c. Hasonlítsa össze az ószövetségi szituációt amelyről a szövegek beszélnek (a Messiás még nem jött el) és a mi keresztény helyzetünket, akik a szövegeket Jézusra értelmezzük (aki a már eljött és az ígéretek beteljesedése.) d. Mely kép vagy összefüggés ragadta meg leginkább? Mit mondott önnek? A szövegmunkához lásd Bevezetés 3.	Páros munka, utána összegzés az óravezető irányításával és összefoglaló gondolataival,	Szentírási szöveg: Iz 9,1-6, Munkalap, ld. Bevezetés 1. ceruza 45 perc
3. Egy vessző két Jessze törzsökéből és hajtás sarjad gyökereiből Iz 11,1-10 Szövegmunka, lásd Bevezetés 4.	Csoportos munka az óravezető irányításával	Szentírási szöveg: Iz 11,1-10, Szentírási tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza , 20 p.

4. Az új világ

Az óravezető bevezető gondolatai, lásd Bevezetés 5., utána beszélgetés a megadott kérdések alapján:

– a. Mire támaszkodik a világról és az emberekről alkotott véleményem? (tudományos elemzésekre és szakvéleményekre, a közvéleményre, újságokra és más médiára ...)

egyéni gondolkodás, utána csoportos megbeszélés

Szentírás, jegyzetfüzet, ceruza

10 perc

– b. Vannak emberek, akiknek nincs szükségük a Bibliára. Én nem tartozom közéjük. Nekem szükségem van rá, hogy megértssem, honnan jövök. Nekem szükségem van rá, hogy tudjam, mit mond nekem és rólam. Nekem szükségem van rá, hogy ezt a világot szilárdan a talpára állítsam. Nekem szükségem van rá, hogy tudjam, hová vezet az út, amelyen járnom kell. Ezért olvasom a Bibliát.

Csoportos megbeszélés az óravezető irányításával

5 perc

Ezeket a gondolatokat szentírási idézetek elhangzásával alkalmazzák személyes megnyilatkozásokban

– c. A következő témák kibontása az adott szentírási idézetekkel:

Teremtés téma: Ter 1,28.31 és 2,8

Róm 1,22k

Iz 11,6-9 és Jel 21,1

Betegség téma: Ter 3,16

Mt 11,5

Jel 21,4 és Iz 35,10

Róm 8,23

Halál téma: Ter 2,17 és 3,22

Jn 11,33.38

Róm 6,23; Jel 20,14

Új teremtés: Iz 64,17-25;

Iz 25,8;

Iz 35,5-7;

Jn 5,24-25 Jn 11,25

Az óravezető összefoglaló gondolatai, lásd Alapgondolat

Kiscsoportos munka, utána csoportos megbeszélés és összegzés

25 perc

Feladat

Módszer

Eszközök,
időtartam**5. Befejező ima, ének**

Nem emberi erőfeszítés eredménye, Isten ajándéka az új teremtés, amely Jézusban elkezdődött. A Lélek működése által bennem is elkezdődhet ez az új teremtés, ha hagyom, hogy szava által működjék bennem, megújítsa az életemet. Nyissam ki a szívem számára!

Kötetlen
ima, énekKotta,
gyertya,
gyufa
10 perc

Mostan kinyílt egy szép róza - virág,
amit régen várt az egész világ
Betlehembe kibimbózott zöld ág
király mennyből méltóság.

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a nyolcvannyolcadik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2014. dec. 1. Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

Szaszovszky József:

A „Háromkirályok“ – Mt 2,1-12¹

Kik voltak? – Máté szerint ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν, a Vulgáta fordításában *magi ab oriente*, Keletről jött *mágusok*. A perzsáktól átvett mágus szó eredetileg egy méd törzs tagjait jelentette, akik a perzsa vallásban papi szerepet tölthettek be; helyzetük tehát formailag Lévi törzsének szerepére emlékeztet Izraelben. Később már nem a törzsnév, hanem a bölcs papok kasztjának jelölése volt. Ezek a perzsa papok sok olyan tudással rendelkeztek - például a csillagokat illetően -, ami a köznép számára titokzatosnak tűnt, így nekik ’varázsló’ értelmet is kapott. Tudományuk a μαγεία azaz a *mágia* volt, mely szó már az ókorban is jelentett varázslást, bűvészetet.

A *mágus* szó mind az Ószövetségben, mind az Apostolok cselekedeteiben (ld. Simon mágus) negatív kicsengésű. Az egyházatyák (Jusztinosz, Órigenész, Jeromos, Ágoston) úgy kommentálják a jövevények mágus mivoltát, hogy Jézust látogatva tévedéseiket kellett belátniuk. Órigenész (Celsus ellen, I, 60) szerint a démonok erejüket veszítették, amikor az angyalok glóriát énekeltek, de még inkább Jézus istensége miatt. Órigenész azt is hangsúlyozza, hogy tévedés a mágusokat káldeusoknak tartani, más források összemoszák a két fogalmat.

A Legenda Aurea háromféle értelmezést ad a „mágus” mivoltára:

Hogy milyen mágusok voltak, arra háromféle magyarázat létezik, a mágus szó háromféle jelentése alapján. A mágus szó ugyanis jelenthet csalót, varázslót vagy bölcslet. Egyesek szerint csalók voltak, mert becsapták Heródest, mivel nem mentek vissza hozzá. Ezért olvassuk Heródesről: „Amikor látta, hogy a bölcssek becsapták...” – Mások szerint a mágus szó varázslót jelent (ezért lehet a fáraó varázslóit mágusoknak nevezni). Az Aranyszájú szerint varázsló mivoltuk miatt nevezték őket mágusoknak, aztán azt mondta, hogy varázslók voltak, de megtértek. Az Úr kinyilatkoztatta ne-

¹ Előadás az óbudai Széchenyi-körben 2008. december 17-én

kik születését, magához vezette őket, hogy minden bűnösnek legyen reménye. – Harmadszor pedig bölcsét jelöl a mágus szó. Ez ugyanis perzsa szó, és a héber szerint írnokot jelent, a görögben filozófust, a latinban sapiens-t, azaz bölcsét. Így nevezték őket, ami azt fejezi ki, hogy `bölcsességben gazdagok`.

Hogy a mágusok királyok lettek volna, arról az ókor még nem tudott. Tertullianus Markiónnal vitatkozva a jelek jelentőségéről beszél, és a 72. (71.) zsoltárt idézve (*reges Arabum*) jut el a mágusokig, akiket „szinte királyként (*reges fere*) tekintett kelet”. A zsoltár-előkép hatására lett tehát a mágusokból előbb ’szinte’, majd 300 évvel később Arles-i Caesariushoz már egészen király. Teológiai értelme nyilvánvaló: akinek királyok hódolnak, az a királyok királya.

Hányan voltak? – Nem tudjuk. Azt viszont igen, hogy háromféle ajándékot vittek. Hogyan lehet ezt képen jól ábrázolni? Úgy, hogy mindegyik ajándéknak van egy átadója. A római Priscilla-katakombában a téma legrégebbi ismert ábrázolásán, mely a II. század első feléből való, már három mágus látható. Igaz vannak ábrázolások, amelyekben páros számú mágus szerepel, ezt azonban láthatóan a szimmetria igényli így.

Az ismert szerzők közül Órigenész (Hom in Gen. 14,3) mondja először, hogy hárman voltak, és ez a nézet mindmáig érvényes. Ágoston egy beszédében még a Szentháromság példázatának is tekint a három ajándék három hozóját.

Mi volt a nevük? – A szentírási szöveg nem közli a napkeletről érkezett bölcsek nevét. A mai kézikönyvek ellentmondó adatai alapján a legvalószínűbb, hogy az V. századi örmény gyermeksevevangélium tartalmazza először a nevüket. Eszerint ők hárman testvérek, de azért három ország királyai: Melquor (vagy Melquon, később Melchior) Perzsia, Balthasar India, Gaspar (Caspar) Arábia királya.

Egy jó évszázaddal később a szír *Kincsesbarlang* a következőképpen mutatja be őket: „Ezek voltak tehát, akik áldozati ajándékokat vittek a királynak – maguk is királyok, királyok gyermekei –: a mahózdí Hórmízdád, Perzsia királya, a hírneves „királyok királya”, aki lent lakott Ádórginban, továbbá Jazdigerd, Szaba királya és Péro, Sába királya, amely Keleten fekszik.” (67. l.)

Még néhány névsor: Hor, Basanater és Karsudan (*etióp Ádám könyve*); Larvadam, Hormisdas és Gusnapsaph (*szír*); Bithisarea, Melchior, Gathaspa (*párizsi kézirat a VII. sz. végétől*); „héberül Appellius, Amerius, Damascus; görögül Galgalat, Magalat, Sarachin; latinul Caspar, Balthasar, Melchior“ (*Jacobus di Voragine, Legenda aurea*)

A nevek etimológiája: **Kaspar** < perzsa *Kanspar* ’kincstárnok’ – **Melchior** < héb. ’a fény királya’, más forrás szerint ’királyom fény’, harmadik szerint ’Isten a király’ – Balthasar < héb. ’Isten óvja a királyt’ vagy akkád *Balatsu-ucur* ’óvd életét’.

Honnan jöttek? –

Hogy honnan jöhettek a bölcsek, azt a Szentírás nagyon általánosan jelöli meg: napkeletről. Ez mindenestre jelentősen ellenkezik azokkal a jámbor középkori elképzelésekkel, miszerint a három ’király’ az akkor ismert három világrészt: Európát, Ázsiát és Afrikát képviselné. A szóba jövő or-

Máausok (Ravenna. VI. sz.)

szágok ill. vidékek száma azonban alapvetően valóban három: Perzsia, Mezopotámia és Arábia. Sőt, esetleg négy, hiszen az örmény gyermeksegevangeliumban Mezopotámia helyett India szerepel; vagy Szíriával együtt (l. lejjebb) már öt. Ám semmi jel nem utal arra, hogy különböző országokból érkeztek volna: az evangélista a látogatókat teljes egységben lépteti föl. Arra azonban semmilyen közvetlen támpontot nem ad, melyik keleti ország lehetett a hazájuk.

Perzsia mellett szól, hogy a mágusok mint papok, csillagjósok eredetileg ott keresendők. Gyakran perzsa vagy perzsa eredetű névvel illetik a „háromkirályokat”. Számos ábrázoláson perzsa ruhát viselnek, ami persze nem bizonyíték, de az ábrázoló (vagy a megrendelő) elképzelését tükrözi.

Mezopotámia ill. Babilon mellett szól, hogy a mágusok itt társadalmi csoporttá váltak – bár ők talán inkább a káldeusok. A babiloni fogság miatt itt értesülhettek a zsidók Messiás-várásáról.

Arabia mellett szólnak leginkább az adományok, valamint a zsol-tár-előkép.

India előfordul a későbbiekben is. A középkorban Johannes von Hildesheim mind a három királyt onnan származtatja. Érdekesség, hogy szerinte külön-külön vonulnak Jeruzsálembe, ahol először köd akadályozza találkozásukat, és ez alatt Menyhért kápolnát emel a Kálvária hegyén

Megjelenésük, kinézetük – Meghatározó leírás in: (állítólag) Beda: *Collectanea et Flores*²:

Az első, úgy tartják, Melchior volt, öreg és ősz, hosszú szakállal és hajjal, ... aranyat hozott az Úrnak-királynak. A második, Caspar nevű, szakálltalan ifjú, pirosposztság, ... tömjénnel, mint Istenhez méltó áldozattal tisztelte meg Istent. A harmadik, sötétbarna, teljesen szakállas, Balthasar nevű, ... mirhával vallotta meg a halálra szánt Emberfiát. Valamennyi öltözetük pedig szír volt.

A középkorban megpróbálták a három ismert földrész képviselőjét látni a három bölcsben. Ez ugyan ellentmond a Biblia *ex oriente* megjelölésének, azt viszont lehetővé tette, hogy Afrika képviselőjét sötétbőrűnek, „szerecseny királynak” képzeljék el. Érdekes, hogy nem B., hanem M. általában a „Mórkirály” (Mohrenkönig) neve, bizonyára a hangzásbeli rokonság alapján. – Néhány ábrázoláson, betlehemekben olykor még a közlekedést elősegítő állatok is jelzik ezt a hármasságot ló, tevé és elefánt alakjában.

A nevek sorrendjét alighanem a C+M+B közös monogram rögzítette ebben a formában. Vitatott, hogy a fenti három betű, melyeket az évszámmal együtt írnak házszenteléskor az ajtóra, előbb volt-e a

² „Primus fuisse dicitur Melchior senex et canus, barba prolixa et capillis, ... aurum obtulit regi Domino. – Secundum, nomine Caspar, juvenis imberbis, rubicundus, ... thure quasi Deo oblatione digna, Deum honorabat. – Tertius, fuscus, integre barbatus, Balthasar nomine, ... per mirraham filium hominis moriturum professus est. – Omnia autem vestimenta eorum Syriaca sunt.”

háromkirályok monogramja, vagy pedig a „Christus mansionem benedicat” (Krisztus a hajlékot áldja meg) kívánság rövidítése

A háromkirályok legrészletesebb élettörténete Johannes von Hildesheim *Historia trium regum*-ja a XIV. századból. További életükéről (talán nem minden részletében először) itt tudható meg, hogy missziós útjai során Tamás apostol érsekké szentelte őket. Menyhért jan. 1-jén, Boldizsár 6-án, Gáspár 11-én halt meg, 116, 112 és 109 éves korban.

Miért jöttek? – Mert a csillag feltűnt és vezette őket. Hogy a csillag természetes jelenség vagy természetfölötti tünemény volt-e, ne próbáljuk meg eldönteni. A régi szentírásmagyarázók mindenestre a Bileám (vagy Bálám) próféta által jövendölt csillagot látták benne: „Látom, de nem most, látom, de nem közlőrl, Csillag tűnik fel Jákob (törzséből), jogar sarjad Izraelből.” (Szám 24,17a) Erre a jövendülésre később annyira építenek, hogy például a Legenda Aurea Bál(a)m nemzetségéből valóknak mondja a bölcseket.

Mikor érkeztek? – Sokak szerint Jézus két éves korában (vö. betlehemi gyermekgyilkosság). Ágoston szerint 13 nappal a születés után (vö. ünnepek). A szír *Kincsesbarlang* szerint a csillag két évvel Krisztus születése előtt jelent meg a mágusoknak.

Mit ajándékoztak a bölcsek és miért azt, amit? – Máté szerint: προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρνα (obtulerunt ei munera, aurum et thus et myrrham) – tehát aranyat, tömjént és mirhát.

Hogy melyikük melyik ajándékot adta át, nem lényeges. Az ajándékok Máté szerinti sorrendje az alap, ehhez lehet a neveket rendelni. Mint láttuk, a Bedának tulajdonított szövegben a Gáspár, Menyhért, Boldizsár sorrend szerepel. Agnellus ravennai képleírásában (845-ből) Gaspar, Balthasar és Melchior a sorrend.

Fontosabb az ajándékok magyarázata. Érdekes, hogy itt az ajándékok sorrendje válik másodlagossá. Ízelítőül néhány értelmezés:

Órigenész (Contra Celsum, I,61): „Ajándékokat vittek magukkal, amelyekkel, hogy úgy fejezzem ki magam, olyasvalakinek kívántak „áldozni”, aki Istentől és halandó emberből volt összetéve; aranyat, hogy királyi méltóságát, mirhát, hogy halálát, tömjént, hogy istenség-

gét képletesen jelezzék.” – Irenaeus (Adv. Haer. III, 9,2): a mirha jelzi, hogy meg fog halni a halandó emberekért – az arany, hogy király, akinek „országának nem lesz vége” – a tömjén, hogy ő az őt keresőknek megnyilvánuló Isten. – A *Kincsesbarlang* szerint a bölcsek „... ismerték Megváltónk teljes üdvrendi méltóságát: aranyat vittek a királynak, mirhát a gyógyítónak és tömjént a papnak.”

A Legenda Aurea a teológikus magyarázatok előtt gyakorlati célokat is közöl:

„Szent Bernát viszont azt mondja, hogy az aranyat Mária szegénysége miatt adták, a tömjént az istálló rossz szaga miatt, a mirhát pedig, hogy a Gyermek végtagjait erősítsék és gonosz férgeket elűzzék. Vagy aranyat talán adóként adták, hiszen ő volt a leghatalmasabb Király, tömjént áldozatul, mert Isten volt, mirhát pedig a temetésére, hiszen halandó emberré lett. De jelentheti az arany az iste szeretetét, a tömjén az ájtatos imát, a mirha a test vezeklését, amitmi ajánlunk fel Krisztusnak. Végül jelenthetik a három dolgot, ami Krisztusban van: a nemes Istenség, az jámbor lélek és a tiszta test.“

Egy érdekes összefüggés: Római Szent Kelemennek a korinthusiakhoz írt levelében (95) van egy különös hivatkozás a főnixre: Isten „ezen madáron keresztül is megmutatja nekünk ígéreteinek nagyszerűségét” (XXVI. fej.). Ezek az ígéretek pedig a feltámadásra vonatkoznak! A porából feltámadó főnix tehát a mi föltámadásunkat példázza. Történetének elbeszélését így kezdi a szent író:

„Figyeljünk fel arra a csodálatos jeladásra, amely a keleti vidékeken Arábia tájain történik. Van ott egy bizonyos madár, amelyet főnixnek neveznek. Egyetlen szülöttje van és az ötszáz esztendeig él. Amikor a halál fölbomlásához közel érzi magát, tömjénből, myrrhából, meg más illatszerekből fészket rak, ebben érkezik el idejének betelése, és akkor meghal.” (XXV. fej.)

A fő mondanivaló: a (pogány) világ hódol a Megváltó előtt.

Kocsis Imre

Beszámoló a Katolikus Bibliaszövetség Közép-Európai Régiójának találkozójáról (Passau, 2014. október 26-28.)

Az elmúlt évtizedekben megszokott gyakorlatnak számított, hogy a közép-európai régióba tartozó országok bibliatársulatainak igazgatói, illetve képviselői évenként találkoztak kölcsönös eszmecsere és tájékoztatás céljából. Ám az elmúlt időszakban, különböző okok miatt, elmaradtak ezek a találkozók. Az október végén (okt. 26-28) Passauban megrendezett összejövetel célja az volt, hogy új lendületet adjon a közép-európai bibliatársulatok és biblikus apostolkodással foglalkozó szervezetek együttműködésének. Ezért a találkozó elején ennek az együttműködésnek a lehetőségéről és jövőbeli formáiról volt szó. Felmerült az az ötlet, hogy az éves összejöveteleket egy-egy témára összpontosítva kellene megtartani.

Szintén a találkozó elején Jan Stefanów, a Katolikus Bibliaszövetség főtitkára rövid tájékoztatást adott a Bibliaszövetség jelenlegi helyzetéről. Főképp két fontos eseményre helyezte a hangsúlyt: *a)* Új statútumot készítenek elő, amely a régiókat illetően némi módosítást tartalmaz (pl. Észak és Dél Amerika különválasztása). *b)* Jövőre rendezik Rómában a Bibliaszövetség világtalálkozását, amelyen új elnököt választanak.

A találkozó hátralevő részében az egyes bibliatársulatok, illetve szervezeti alegységeik munkájáról, terveiről, projektjeiről volt szó, s egy biblikus témájú filmet (Noé) is megtekintettünk. A beszámolóban többnyire a Szentírással kapcsolatos előadások, továbbképzések és rendezvények álltak a figyelem középpontjában. De újszerű kezdeményezésekről is szó esett. Franz Kogler (Linz) olyan biblikus térképet készít, amely az újszövetségi könyvek teológiai orientációjának megértését segíti elő. Wolfgang Schwarz (Bécs) az Osztrák Bibliatársulat részéről olyan összetekkerhető lapokat mutatott be, amelyek egy-egy téma (hit, szeretet, család, barátság, egyedüllét, öregség, félelem stb.) rövid bibliai feldolgozását tartalmazzák az alábbi elemekkel: témamegjelölés (szabad formában), kép, négy bibliai idézet magyarázó szöveggel, továbbgondolkodásra ösztönző kér-

dések. Dieter Bauer (Stuttgart) a Német Bibliatársulat által tervezett online bibliakurzusról beszélt, amely a három szinten történne: *a)* A Szentírás egyszerű olvasása. *b)* Bibliai alapkursus: 52 szöveg bemutatása és magyarázata (történeti-kritikai, kánoni és hatástörténeti megközelítésben). *c)* A Szentírás részletes tanulmányozása: mindegyik bibliai könyv bemutatása, a bennük levő teológiai tartalom kiemelésével.

Érdekességként említem, hogy a találkozón felmerült az ötlet: nem lehetne-e országos templomi gyűjtést szervezni a bibliaapostolság támogatására? (Ez nyilván csakis püspökkari hozzájárulással és támogatással lenne kivitelezhető.) Ugyancsak figyelemre méltó a Német Katolikus Bibliatársulat (Katholisches Bibelwerk) képviselőinek ajánlata: a biblikus apostolkodás iránt érdeklődőknek készek lehetnének 2-3 hónapos képzést, illetve gyakorlatot Stuttgartban. Ehhez persze mindenképp szükséges a német nyelvnek legalább közepes szintű ismerete.

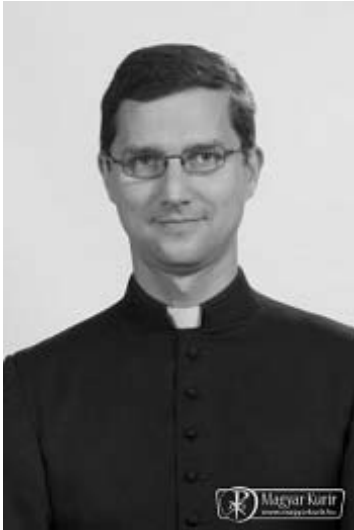

A Középeurópai Régió képviselői Bugacon (2009)

Martos Levente Balázs

A Szentírás olyan, mintha az egyház anyanyelve lenne

Ferenc pápa Martos Levente Balázst október 20-án a Pápai Biblikus Bizottság tagjának nevezte ki. A nemzetközi szervezet működéséről, leendő feladatairól is kérdezte egy rövid interjúban Molnár Péter a szombathelyi egyházmegye paptól a Martinus.hu-n.

– Mint pap, nyilván élete középpontjában áll a Szentírás. Ám sokan más irányokban művelik ki jobban magukat, például egyháztörténelemből, liturgiából. Ön miért a bibliikumot választotta?

– Amikor papnövendék lettem, nagyon hálás voltam Istennek, hogy valami fontos, nagy tervbe, az ő tervébe kapcsolódhatok be. Közben viszont voltak egyéni érdeklődéseim is: szerettem például nyelveket tanulni. Így aztán kezdettől arra gondoltam, olyasmiben igyekszem elmélyülni, amiben fontos szerepet kapnak a különféle idegen nyelvek. Akkoriban még nem is igen ismertem az összes teológiai tárgyat, de a Bibliát azért is fontosnak éreztem, mert ezen át valóban Isten szava szólított meg engem, és szólíthatott meg mindenki mást is. Ráadásul úgy láttam, hogy az egész egyház, vagy a rendszerváltás éveiben a magyar egyház különösen is, mintha egyetlen nagy feladat előtt állna: elfeledett hagyományait kell felélesztenie, mintha valaha élő, mára kissé eltompult érzékeit kellene újra elevenné tennie. Az Írásokban van valami egészen hasonló: ősi hagyományok, amelyek mégis életre keltének.

– **Miért fontos, hogy a keresztény emberek olvassák a Szentírást?**

– A Szentírás olyan, mintha az egyház anyanyelve lenne. Szinte mindig olyan szavakkal dobálózunk, amelyeknek szentírási háttere van, és ha helyesen akarjuk érteni egymást, illetve helyesen akarjuk érteni Istent, ismernünk kell ezt az anyanyelvet. A világ ma másként beszél, sok szempontból elvesztettük a közös nyelvet, fiatalok és idősek például sokkal nehezebben értik egymást, mint valaha. Akkor viszont újra le kell fordítanunk a dolgokat, mai nyelven kell elmondanunk. A Szentírás egyetlen egész, s közben mégis nagyon sokféle. Aki igazán el akar mélyedni benne, szinte állandóan kihívásokkal szembesül, mert különböző hagyományokat, olykor ellentmondásos valóságokat kell kibékítenie egymással. A Szentírás ugyanakkor mégsem rendezetlen egész, hanem éppen ebben a sokféleségben megvalósuló egységben tanít arra, hogyan lehetünk ma hívő keresztények.

– **A biblikum terén végzett munkája során milyen kutatási irányokban dolgozott, dolgozik? Milyen témákban publikált írásokat?**

– Eddig két nagyobb témakörrel foglalkoztam, legalábbis tudományos szinten. Előbb főleg Szent Pál leveleiről, azután meg Márk evangéliumáról írtam. Megfogott Pál apostol szenvedélyes, lendületes személyisége, illetve az a határozott, szinte sietős, mégis egészen emberi Jézus, akiről Márk evangélista ír. Azt hiszem, nagyon sokat tanultam az ókori világról, a korabeli zsidóságról is, miközben ezeket a tanulmányokat készítettem. Megdöbbenő, mennyire sokrétű, gondolkodó világban éltek az elődeink is, és mennyire konkrétan, közvetlenül látták a világot. A módszerek szempontjából azokat kedveltem és műveltem, amelyeket jobban össze tudtam kapcsolni a lelkipásztorkodással: az elbeszélő szövegek elemzését, illetve a retorikai elemzés módszereit. Előbb a szöveg jelenlegi állapota érdekel, s az esetleges fejlődése, alakulása csak másodsorban.

– **Mióta működik a Bibliikus Bizottság és mi a feladata, szerepe az egyházban?**

– A Pápai Bibliikus Bizottságot XIII. Leó pápa hozta létre 1902-ben. Akkoriban bíborosok alkották, akiknek az volt a feladata, hogy elutasítsák a Szentírással kapcsolatos tévedéseket. A századfordulón fellendült a történészek munkája, akik sok mindent, szinte mindent megkérdőjeleztek a Bibliával kapcsolatban. Ebben az összefüggésben a Bibliikus Bizottság inkább védelmébe igyekezett venni a Bibliát, illetve a Bibliára vonatkozó hagyományokat, s jobbra megerősítette a hagyományos nézetek érvényességét. Így akarta óvni a Biblia tekintélyét. A II. Vatikáni Zsinat idejére a helyzet jelentősen átalakult. A zsinati dokumentumokkal együtt a bizottság is stílust váltott, miután Boldog VI. Pál pápa új szabályokkal látta el. Célját, hogy minél többen olvassák, ismerjék és szeressék Isten szavát, konstruktív javaslatokkal, szakmai munkával igyekszik elérni. Az utóbbi évtizedekben hosszabb dokumentumokat tett közzé a bibliai krisztológiával, az egyházképpel, a Biblia helyes értelmezésével, a zsidó nép és a héber Biblia keresztény olvasatával, a bibliai erkölcstannal, legutóbb meg a sugalmazással kapcsolatban. A bizottság tágabb értelemben a pápa tanító hivatalát segíti, illetve konkrétan megmutatja, milyen gazdagság származhat a katolikus egyházban az Írásokkal való foglalkozásból.

– Hogyan és miért választanak meg valakit a bizottság tagjának? Dolgozott a bizottsággal már korábban és innen ismerik, vagy a publikációk hívhatták fel Önre a figyelmet?

– A bizottságba a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia jelölt. Úgy tűnik, hogy a római döntéshozók elegendőnek találták eddigi tudományos munkámat. Remélem, hogy ez a továbbiakban is így lesz... Bizonyos értelemben a magyar nyitottságot, a Kelet és Nyugat találkozásának lehetőségét, gazdag hagyományainkat is szeretném magammal vinni.

– **Mi lesz a bizottságban a feladata? Hogyan dolgozik, men??nyit vagy mikor ülésezik a bizottság?**

– Erről még nagyon kevés biztosat tudok mondani. A bizottság alapszabálya szerint legalább évente egyszer ülésezik Rómában. A

mai távközlési és informatikai eszközök azonban a távmunkát is lehetővé teszik. A legközelebbi közös munkanapokra való felkészülés, témakijelölés, feladat kiosztás már megkezdődött.

Magyar Kurír, 2014. október 25.

Újra megjelent Káldi György bibliafordítása

Újra megjelent Káldi György eredetileg 1626-ban Bécsben kinyomtatott bibliafordítása. Az 1200 oldalas nagyalakú biblia pontos mása az első teljes magyar nyelvű katolikus bibliafordításnak

Kiss Gábor elmondása szerint a könyv az eredeti teljes Káldi-biblia laponkénti digitalizálásával készült. A kötet során úgynevezett félbőr kötést alkalmaztak. A kilenc centiméter vastag biblia könyvtestet a hagyományos módon, kézzel festették téglavörös színűre, vagyis „élmetszéssel” látták el.

A biblia a Tinta Könyvkiadó, a Pytheas Könyvmanufaktúra és a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár közös munkája.

A kiadó vezetője kiemelte, hogy az első teljes katolikus bibliafordítás egy 200 éves fejlődés csúcspontja, a magyar bibliafordítási kísérletek lezárása. Káldi György jezsuita szerzetes fordításának jelentőségét az is mutatja, hogy a Magyar Katolikus Egyháznak – kisebb javításokkal – 1971-ig ez volt a hivatalos Szentírása – tette hozzá.

Káldi György Bécsben tanult teológiát, majd 1595-ben pappá szentelték. Pázmány Péter pártfogoltjaként 1598-ban Rómába ment, ahol belépett a jezsuita rendbe. 1625-ben Pázmány támogatásával megalapította és nyomdával szerelte fel a pozsonyi kollégiumot, amelynek haláláig rektora volt. A bécsi udvar és Bethlen Gábor bizalmát egyformán élvezte. Pázmány felszólítására és rendi beosztásban dolgozott Szentírás-fordításán. Első kézírata 1605–1608 között készült korábbi kísérletek felhasználásával. Az 1626-ban Bécsben megjelent első teljes katolikus magyar nyelvű Szent Biblia általánosan elterjedt, és jelentősen hatott a magyar irodalmi nyelv fejlődésére.

Magyar Kurír, 2014. okt. 1.

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Közgyűlés – Társulatunk szeptember 28-án megtartotta ez évi közgyűlését. A munkatársak beszámoltak az elmúlt év folyamán végzett munkájukról, ezután az elnök ismertette az előttünk álló feladatokat, terveinket. A közgyűlés előtt szentmisében adtunk hálát Istennek a kapott kegyelmekért, a gyűlést követően pedig baráti együttlét során beszéltük meg a konkrét feladatokat.

Biblikus figurák készítése – November 27-én Gelley Anna vezetésével néhány lelkes résztvevő ismét biblikus figurákat készített a Bibliaközpontban.

Bibliaapostolság a Vajdaságban – A kilencvenes évektől kezdve Társulatunk továbbképzési csoportja több alkalommal tartott bibliaapostol-képző szemináriumot a Vajdaság különböző városaiban (Domaszéken, Tótfaluban, Muzsján, Kikindán, Zentán). A leglelkesebb szervezők Both István atya és Kónya Livia (Csóka), valamint Boros Gyevi Ottilia (Zenta) voltak. A lelkes munka Both István atya elhunytja után is tovább folytatódik. Boros Gyevi Ottilia rendszeresen megszervezi a vajdasági Biblia- napokat, sőt vezetésével levelező képzés is folyik. Csókán is tovább él és dolgozik a bibliakör Hajdú János plébános közreműködésével. A csókai csoport animátorától, Kónya Líviától kaptuk az alábbi kedves levelet:

Hálás tisztelettel és krisztusi szeretettel üdvözli Béla atyát a csókai bibliaapostolok maroknyi csapata. Az 1995. november végén több mint húsz fővel megalakult közösségből mára ennyien maradtunk, akik 19 éve töretlen lelkesedéssel találkozunk havonta kétszer (minden 2. és 4. csütörtökön), hogy a Szentírás szavaival közösségben is gazdagodjunk. Plébánosunk is velünk tölti ezeket a csütörtök estéket, Both István atya pedig, aki megmutatta nekünk ezt az utat, immár tíz éve az Örök Hazából figyel bennünket.

A Jóisten áldását kérve szeretett Béla atya életére és áldásos tevékenységére! Szeretettel üdvözlik a csókai bibliaapostolok:

Hajdu Sándor plébános, Urbán Jolán, Miklós Márta, Móra Mária
Urbán Tibor, Kónya Livia, Kalmár Róbert

Katolikus Bibliaszövetség – A II. Vatikáni Zsinat után a Dei Verbum konstitúció ajánlásainak megvalósítása érdekében létrejött a Katolikus Bibliaszövetség intézménye, amely központilag szorgalmazta, hogy minden ország Püspöki Konferenciája hozzon létre Bibliatársulatot. Ez aztóta mintegy nyolcvan országban meg is valósult. Az országos hatáskörű bibliatársulatok feladata, hogy a katolikus hívek körében szorgalmazzák a Szentírás megismerését, rendszeres olvasását, a Szentírás által képviselt értékek megvilósítását, életre váltását a mindennapokban.

A Katolikus Bibliaszövetség középeurópai régiójába tartozó bibliatársulatok vezetői most októberben találkoztak a németországi Passuban, hogy összehangolják működésüket és megbeszéljék az időszerű teendőket. A találkozón Társulatunkat Kocsis Imre biblikus professzor képviselte, aki évek óta vezeti Bibliaközpontunkban a magyar biblikus professzorok konferenciáját. Kocsis Imre beszámolója a 41-42.oldalakon olvasható.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótévőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2014.
jan. 2.: Lk 18,1-8; jan. 16.: Lk 17,5-6; jan. 30.: Lk 11,9-10;
febr. 13.: Jn 13,34-35; febr.27.: Jn 14,15-17; márc.13.: Ef 6,11-12; márc.27.: Kol 3,13-15; ápr. 10.: 1 Tessz 5,15-18.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

Minden kedves Tagtársunknak és Olvasónknak
áldott Karácsonyt és békés új évet kívánunk!
A Társulat vezetősége és a Szerkesztőség

KIADVÁNYAINK – HASZNOS AJÁNDÉKOK

FERENC PÁPA: AZ EVANGÉLIUM ÖRÖME – Ára: 1600,- Ft.

KOCSIS IMRE: AZ ÜDVÖSSÉG IGÉJE – Ára: 2600,- Ft.

SZABÓ MÁRIA: A ZSOLTÁROK KINCSEI – Ára: 4600,- Ft.

BALÁS BÉLA: HITÜNKRŐL Ára: 250,- Ft.

„MINDENKINEK MINDENE LETTEM” – Emlékeink Mihály atyáról – a 25 éve elhunyt Opálény Mihályról. Ára: ---

BALÁS BÉLA: KIS IDŐ – **Egyháztörténelmi vázlatok.** Érdekesítő áttekintése az Egyház 2000 éves történetének. Ára: 980,- Ft.

SZENTFÖLD – DVD – „JÉZUS SZÜLŐFÖLDJÉN MEGSZÓLAL AZ ÖRÖMHÍR” – kb. 1000 színes kép, közben az adott helyekhez kapcsolódó szövegek hallhatók. Ára: 1600,- Ft.

PÁL APOSTOL NYOMÁBAN – DVD – „A KÖVEK ÜZENETE” – a Pál apostollal kapcsolatos kis-ázsiai helyszínek. Ára: 800,- Ft.

A SZENTFÖLDÖN – JÉZUS LÁBA NYOMÁN – DVD – felvételek és ismertetés a legfontosabb evangéliumi helyekről. Ára (szövegkönyvvel): 1.600,- Ft.

ÉLETÜNK KRISZTUSSAL – DVD – Tarjányi Béla három előadása. Ára: 800,- Ft.

A BIBLIA SZEREPE LELKI FORMÁLÓDÁSUNKBAN – DVD – Tarjányi Béla előadása. Ára: 800,- Ft.

MAGYARSÁGUNK ÉS A BIBLIA – CD Ára: 600,- Ft.

VÍZ, VÍZ, VÍZ – Vágvölgyi Éva elmékedése. Ára: 800,- Ft.

A DVD-k és CD-k megvásárolhatók a Bibliaközpontban:

1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

Tel: 332-22-60, E-mail: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Verbum Domini

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

A csókai bibliakör tagjai
A képen (ülnek) Urbán Jolán, Miklós Márta,
Móra Mária, Hajdu Sándor plébános,
(állnak) Urbán Tibor, Kónya Lívია, Kalmár Róbert

manet in aeternum
